

Energimarknad i förändring

Resultatrapport 2012
enligt GRI

Innehåll

Innehållsförteckning enligt GRI	3-4
Redovisningsprofil	5
Styrning av hållbarhetsarbetet	6
Miljö	8-14
Samhälle	15-26
Ekonomi	27-29
Ordlista	30-31

Ansvarsfriskrivning

Vattenfall anser att informationen i denna redovisning ger en sann och riktig bild av Vattenfall. Hållbarhetsredovisningen har granskats av en tredje part enligt beskrivningen i den kombinerade bestyrkanderapporten.

De finansiella data som redovisas i denna hållbarhetsredovisning kommer från Vattenfalls granskade årsbokslut. Vattenfall AB:s redovisningsvaluta är svenska kronor (SEK). För detaljerad information om Vattenfalls finansiella ställning och resultat hänvisas till Vattenfalls årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning 2012.

Vattenfalls årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning 2012
Vattenfalls årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning 2012 finns på www.vattenfall.com/sustainability.

Kontaktpersoner

Allmänt om Vattenfall
Ivo Banek,
kommunikationschef
ivo.banek@vattenfall.com

Hållbarhet
Åsa Pettersson, hållbarhetschef
asa.pettersson@vattenfall.com

Miljö
Helle Herk Hansen, miljöchef
helle.herk-hansen@vattenfall.com

HR
Olof Gertz, HR-chef
olof.gertz@vattenfall.com

Forskning och utveckling
Karl Bergman, forskningschef
karl.bergman@vattenfall.com

Legala frågor
Anne Gynnerstedt, chefsjurist
anne.gynnerstedt@vattenfall.com

Investor Relations
Klaus Aurich, chef för Investor Relations
klaus.aurich@vattenfall.com

Mer information
www.vattenfall.com

Omslagsfoto

Omslaget visar uppförandet av Vattenfalls vindkraftspark Ormonde i Storbritannien.
Foto: Vattenfall AB; Lars Thornblad

Innehållsförteckning enligt GRI

Vattenfalls hållbarhetsredovisning har tagits fram i enlighet med GRI:s (Global Reporting Initiative) G3-riktlinjer för att få mätbara resultat och kunna presentera information som är öppen, tydlig och möjlig att använda vid internationell jämförelse. Vattenfall har använt GRI:s riktlinjer sedan 2003 och har sedan 2011 valt att rapportera enligt GRI:s nivå B, istället för som tidigare A, vilket innebär att bolaget därmed begränsar antalet redovisade indikatorer för att istället öka fokus på det som är relevant och väsentligt. För närmare information, se www.globalreporting.org.

Nedan finns en innehållsförteckning med indikatorer och branschspecifika tillägg. I innehållsförteckningen anges indikatorernas namn och GRI-nummer och det finns även hänvisningar till de sidor där relevant information kan hittas. Dessutom anges vilka av FN-initiativet Global Compact's principer som är relevanta för varje indikator. Information om status, avgränsningar och utelämnanden lämnas i texten för varje indikator.

Innehållsförteckning enligt GRI

Sidreferens

RR Hållbarhetsredovisning 2012 – Resultatrapport
 ÅR Årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning 2012
 OI Omslagets insida

Indikator	Sida	Relaterade FN Global Compact-principer ¹
-----------	------	---

Profil

Strategi och analys

1.1 Koncernchefens kommentar	ÅR 5–6	
1.2 Hållbarhetsvision, inklusive påverkan, risker och möjligheter	ÅR 16–22	

Organisationsprofil

2.1 Organisationens namn	ÅR 33	
2.2 De viktigaste varumärkena, produkterna och/eller tjänsterna	ÅR 3	
2.3 Organisationsstruktur	ÅR 3	
2.4 Lokalisering av organisationens huvudkontor	ÅR 33	
2.5 Länder där organisationen har verksamhet	ÅR 3	
2.6 Ägarstruktur och företagsform	ÅR 3	
2.7 Marknader som organisationen är verksam på	ÅR 3	
2.8 Den redovisande organisationens storlek	ÅR 3	
2.9 Väsentliga förändringar under redovisningsperioden	ÅR 7–8	
2.10 Mottagna utmärkelser	RR 5	

Indikator	Sida	Relaterade FN Global Compact-principer ¹
EU1 Installerad effekt	ÅR 120	
EU2 Energiproduktion, netto	ÅR 120	
EU3 Antal kunder	ÅR 121	
EU4 Längd på transmissions- och distributionsledningar, utifrån spänning	ÅR 121	
EU5 Tilldelning av utsläppsrätter för koldioxid	ÅR 121	

Redovisningsprofil, omfattning och avgränsning

3.1 Redovisningsperiod	RR 5	
3.2 Datum för senaste redovisningen	RR 5	
3.3 Redovisningscykel	RR 5	
3.4 Kontaktperson för frågor	OI	
3.5 Processer för definition av innehållet i redovisningen	RR 5	
3.6 Redovisningens avgränsning	RR 5	
3.7 Begränsningar för redovisningens omfattning eller avgränsning	RR 5	
3.8 Underlag för redovisning	RR 5	
3.9 Mätmetoder, beräkningar och uppskattningar	RR 5	
3.10 Förklaring av effekten av förändringar	RR 5	
3.11 Väsentliga förändringar av omfattning och avgränsning	RR 5	
3.12 Innehållsförteckning enligt GRI	ÅR 123 RR 3–4	
3.13 Kombinerad bestyrkanderapport	ÅR 112	

Styrning av hållbarhetsarbetet

4.1 Ledningsstruktur	RR 6	
4.2 Högsta styrande organ	RR 6	
4.3 Antal styrelseledamöter som är oberoende och/eller inte ingår i företagsledningen	ÅR 35	
4.4 Rekommendationer till högsta styrande organ	ÅR 32	
4.5 Ersättning till ledamöter i högsta styrande organ	ÅR 35	
4.6 Rutiner och processer inom styrelsen för att säkerställa att inga intressekonflikter uppstår	RR 6	
4.7 Rutiner och processer för att bestämma vilka kvalifikationer som styrelseledamöter bör besitta	ÅR 34	
4.8 Hållbarhetsprinciper och status för införande	RR 6	

Indikator	Sida	Relaterade FN Global Compact-principer ¹
4.9 Rutiner och processer i styrelsen för att uppnå en hållbar verksamhet	RR 6	
4.10 Processer för att utvärdera styrelsens prestationer	ÅR 34	
4.11 Försiktighetsprincipen	RR 6	
4.12 Hållbarhetsinitiativ och -principer som bolaget anslutit sig till eller stödjer	RR 6	
4.13 Viktiga medlemskap i intresseföreningar och organisationer	RR 6	
4.14 Intressentgrupper	RR 7	
4.15 Identifiering av intressenter	RR 7	
4.16 Tillvägagångssätt vid kommunikation med intressenter	RR 7	
4.17 Ämnen och frågor som har kommit upp vid kommunikation med intressenter	RR 7	

Miljö

Organisation och styrning Indikatorer

EN1 Materialanvändning	RR 9	8
EN2 Materialanvändning i form av avfall	RR 9	8–9
EN3 Direkt energianvändning	RR 9	8–9
EN4 Indirekt energianvändning	RR 9	8
EN5 Energieffektivitetsförbättringar	RR 9	8–9
EN6 Energieffektiva produkter och produkter baserade på förnybar energi	RR 9	8–9
EN7 Initiativ för att minska indirekt energianvändning	RR 9	8–9
EN8 Användning av vatten	RR 10	8
EN9 Vattenkällor	RR 10	8
EN11 Mark med värdefull biologisk mångfald	RR 10	8
EU13 Biologisk mångfald i ersättningsmiljöer	RR 10	8
EN12 Påverkan på den biologiska mångfalden	RR 10	8
EN13 Skyddade eller restaurerade miljöer	RR 10	8
EN14 Hantering av påverkan på den biologiska mångfalden	RR 10	8
EN16 Direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser	RR 12	8
EN17 Andra relevanta indirekta utsläpp av växthusgaser	RR 12	8
EN18 Initiativ för att minska utsläppen av växthusgaser	RR 12	7–9
EN20 Utsläpp till luft	RR 13	8

Innehållsförteckning enligt GRI

Indikator	Sida	Relaterade FN Global Compact-principer ¹	Indikator	Sida	Relaterade FN Global Compact-principer ¹	Indikator	
EN21	RR 10	8	EU20	RR 22		Vattenfall redovisar inte följande indikatorer och branschspecifika tilläggsindikatorer	
EN22	RR 14	8	EU21	RR 24			
EN23	RR 14	8	Indikatorer			EN19	Utsläpp av ozonnedbrytande ämnen – <i>Inte aktuellt, ozonnedbrytande ämnen används i mycket begränsad omfattning.</i>
EN25	RR 10	8	SO1			EN26	Åtgärder för att minska miljöpåverkan från produkter – <i>Inte aktuellt på grund av produkternas natur.</i>
EN28	RR 14		EU22	RR 21		EN27	Procent av sålda produkter och deras förpackningar som återinsamlas – <i>Inte aktuellt på grund av produkternas natur.</i>
Samhälle			SO ₂	RR 23	10	LA14	Lönefördelning mellan män och kvinnor – <i>Data finns inte tillgängliga.</i>
Organisation och styrning			SO3	RR 23	10	EU7	Hantering av efterfrågan – <i>Inte aktuellt.</i>
EU14	RR 16		SO4	RR 23	10	EU10	Vattenfall arbetar på en avreglerad marknad. Planerad effekt (MW) i förhållande till beräknat elbehov – <i>Inte relevant. Vattenfall arbetar på en avreglerad marknad.</i>
EU15	RR 16		SO5	RR 23	1–10	EU11	Genomsnittlig produktionseffektivitet efter energislag – <i>Data finns inte tillgänglig.</i>
EU16	RR 16		SO6	RR 23	10	EU12	Transmissions- och distributionsförluster – <i>Data finns inte tillgänglig på koncernnivå.</i>
Indikatorer			SO7	RR 24		EU23	Program för ökad tillgång till el – <i>Inte aktuellt på Vattenfalls marknader.</i>
LA1	RR 15		SO8	RR 24		EU24	Tillhandahållande av information – <i>Data finns inte tillgänglig på koncernnivå.</i>
LA2	RR 16	6	Produktansvar			EU26	Procent av befolkningen som inte har tillgång till el – <i>Inte aktuellt på Vattenfalls marknader</i>
EU17	RR 15		Organisation och styrning			EU27	Antal hushåll som kopplats bort på grund av utebliven betalning – <i>Data finns inte tillgänglig på koncernnivå</i>
EU18	RR 16		Indikatorer			EU28	Strömavbrott, frekvens – <i>Data finns inte tillgänglig på koncernnivå.</i>
LA4	RR 16	1, 3	EU25	RR 25		EU29	Strömavbrott, längd – <i>Data finns inte tillgänglig på koncernnivå.</i>
LA5	RR 16	3	PR1	RR 25		EU30	Genomsnittlig tillgänglighet hos kraftverk – <i>Data finns inte tillgänglig. Data anses vara konfidentiella.</i>
LA6	RR 17	1	PR3	RR 25	8		
LA7	RR 17	1	PR5	RR 26			
LA8	RR 17	1	PR6	RR 26			
LA9	RR 17	1	PR7	RR 26			
LA10	RR 18		PR8	RR 26	1		
LA11	RR 18		PR9	RR 26			
LA12	RR 18		Ekonomi				
LA13	RR 19	1, 6	Organisation och styrning				
Mänskliga rättigheter			EU6	RR 27			
Organisation och styrning			EU8	RR 29			
Indikatorer			EU9	RR 29			
HR1	RR 20		Indikatorer				
HR2	RR 20	1–6	EC1	RR 28			
HR3	RR 21	1–6	EC2	RR 28	7		
HR4	RR 21	1–2, 6	EC3	RR 28			
HR5	RR 21	1–3	EC4	RR 29			
HR6	RR 21	1–2, 5	EC6	RR 29			
HR7	RR 21	1–2, 4	EC7	RR 29	6		
Samhällspåverkan			EC8	RR 29			
Organisation och styrning				RR 29			
EU19	RR 22						

Profil

Redovisningsprofil, omfattning och avgränsning (3.1–3.11)

De siffror som anges i redovisningsdelen gäller 2012. Vattenfall har en årlig redovisningscykel och har publicerat hållbarhetsredovisningar enligt GRI:s riktlinjer sedan 2003. Från och med 2012 ingår hållbarhetsredovisningen i årsredovisningen. Vattenfalls årsredovisning inklusive hållbarhetsredovisning 2012 publicerades den 26 mars 2013. Förra årets redovisning publicerades den 29 mars 2012 och gällde resultatet för 2011. Redovisningen omfattar Vattenfallkoncernen och dess verksamheter, vilka är desamma som för årsredovisningen inklusive hållbarhetsredovisning. På omslagets insida finns information om kontaktpersoner som kan besvara frågor om redovisningen och dess innehåll.

Avgränsningar (3.6)

Vattenfall har begränsat redovisningen till de områden där bolaget har full kontroll över datainsamling och informationskvalitet. Värme- och elanvändningen har en så utbredd påverkan längre ner i kedjan att den skulle vara svår att mäta på ett tillförlitligt sätt.

Redovisningsprinciper

Såväl ekonomiska data som data rörande personal som presenteras årsredovisningen är hämtade från Vattenfalls granskade årsbokslut. Vattenfall AB:s redovisningsvaluta är svenska kronor (SEK). Redovisningsprinciperna för den ekonomiska rapporteringen återfinns i Vattenfalls årsredovisning för 2012.

Konsolideringsprinciperna för miljödata är samma som finansiell data, det vill säga att de inkluderar dotterbolag där Vattenfall AB äger mer än 50 % av rösträtten eller på annat sätt har betydande kontroll. Vad gäller historiska data rapporterar Vattenfall i enlighet med Greenhouse Gas Protocol¹ som är standarden för redovisning av växthusgasutsläpp och som anger att data ska uppdateras retroaktivt. Detta innebär, i motsats till den ekonomiska rapporteringen, att ett förvärv leder till tillägg av historiska data – inklusive produktion – till tidigare års redovisning, medan en försäljning leder till att data tas bort för de sålda enheterna från den historiska redovisningen. Eventuella andra omformuleringar eller ändringar i miljöredovisningen beskrivs i kommentarer till respektive tabell.

Miljödata samlas in via koncernens miljörapporteringsprocess. Koncernövergripande definitioner används för alla miljöparametrar för att öka kvaliteten.

De redovisade koldioxidutsläppen är beräknade utifrån bränsleförbrukning. Det bör noteras att beräkningsmetoderna

skiljer sig åt mellan olika länder. Beräkningsmetoderna bestäms av den nationella lagstiftningen, med koppling bland annat till EU:s system för handel med utsläppsrätter. Alla andra utsläpp har antingen mätts upp eller beräknats utifrån periodiskt återkommande mätningar.

Väsentlighet

Vattenfall analyserar kontinuerligt intressenternas frågeställningar och synpunkter som gäller företaget som helhet, med särskilt fokus på förväntningar på Vattenfall inom områdena samhällsansvar och miljöansvar.

Vattenfall bevakar ett stort antal frågor kopplade till ansvarsstagande och hållbarhet, och följer hur de behandlas i politiska debatter, i medier, i den akademiska världen och i direkt dialog med Vattenfalls intressenter. Vattenfall analyserar hur väsentliga frågorna är för bolagets intressenter, hur de kan påverka bolagets verksamhet, hur bolaget kan påverka frågorna och hur uppfattningen av dem ändras över tid.

Mottagna utmärkelser (2.10)

Inga hållbarhetsrelaterade utmärkelser mottogs under redovisningsperioden.

1) www.ghgprotocol.org See page 9 for further information.

Styrning av hållbarhetsarbetet

Hållbarhetsarbetets styrning och inriktning

Den svenska regeringen har identifierat vissa hållbarhetsområden som statligt ägda företag ska fokusera på och fungera som förebilder inom vad gäller ett hållbart företagande. Detta gäller koncernens sju definierade fokusområden: miljö, affärsetik, anti-korruption, mänskliga rättigheter, arbetsrätt, jämställdhet och mångfald.

Det övergripande ansvaret för hållbarhetsfrågorna på koncernnivå ligger hos Vattenfalls koncernchef. Den dagliga driften av verksamheterna är delegerad till bolagets Business Divisions som styrs av de såväl strategiska planeringsprocesser, som olika affärsplaneringsprocesser. De strategiska hållbarhetsmålen att minska utsläppen av koldioxid och expandera inom förnybar energi har fastställs av styrelsen. En hållbarhetsstab inrättades 2012 för att ytterligare stärka samordning och ledning av olika hållbarhetsaktiviteter.

Under 2012 bildades även den juridiska avdelningen Ethics & Legal Compliance. Målet är att säkerställa transparens, förståelse och uppfyllelse av tillämpliga lagar, föreskrifter och standarder i de länder där Vattenfall bedriver verksamhet. Som betonas i de etiska riktlinjerna i Vattenfalls uppförandekod ska varje medarbetare ta ansvar för att bolaget lever upp till intressenternas höga förväntningar. Vattenfall har en koncernövergripande "whistle blowing"-funktion med lokalt tillsatta externa ombudsmän som anställda, konsulter och entreprenörer kan vända sig till för att rapportera misstänkta allvarliga oegentligheter som meddelaren av någon anledning inte vill rapportera internt via de normala rapporteringsvägarna.

En omfattande redovisning av hur Vattenfall styrs (med avseende på GRI-indikatorerna 4.1–4.3, 4.5, 4.7–4.8 och 4.10) finns i årsredovisningen för 2012 och i bolagsstyrningsrapporten. Mer uppdaterad information kan hittas under Bolagsstyrning på www.vattenfall.com.

Rekommendationer till högsta styrande organ (4.4)

Ägarens direkta inflytande över moderbolaget Vattenfall AB utövas vid årsstämman, som är bolagets högsta beslutsfattande organ. Vattenfall AB har haft öppna årsstämmor sedan 2005, i linje med den svenska policyn för statligt ägande. För närmare information, se bolagsstyrningsrapporten i årsredovisningen för 2012.

Rutiner och processer inom styrelsen för att säkerställa att inga intressekonflikter uppstår (4.6)

Reglerna rörande intressekonflikter beskrivs i uppförandekoden. Dessutom gäller bestämmelserna i den svenska aktiebolagslagen. För närmare information, se bolagsstyrningsavsnittet i årsredovisningen. För att höja medvetenheten om de etiska riktlinjerna kring intressekonflikter i Vattenfalls uppförandekod, har under 2012 Vattenfalls högsta ledning fått svara på en enkät om intressekonflikter.

Rutiner och processer inom styrelsen för att uppnå en hållbar verksamhet (4.9)

Som anges i styrelsens arbetsordning måste styrelsen varje år besluta om koncernens strategiska plan och diskutera koncernens totala riskexponering. På styrelseseminarier som hålls varje år får styrelsen mer detaljerad information om Vattenfalls långsiktiga utveckling, strategi, konkurrensläge och riskhantering och diskuterar dessa frågor. De viktigaste policybesluten och instruktionerna rörande miljö, risker, riskmandat och uppförandekoden ska godkännas av styrelsen. Alla antitrust-frågor och större rättsliga tvister rapporteras en gång om året till styrelsen.

Styrelsen har en revisionskommitté. Dessutom har styrelsen upprättat en säkerhets- och riskkommitté med uppgift att förstärka Vattenfalls risk- och säkerhetsarbete och risk- och säkerhetskultur. Kommittéernas uppgifter och ytterligare frågor rörande styrelsens arbete, arbetsordning och riskhanteringsprocess beskrivs i bolagsstyrningsrapporten och på sidorna om bolagsstyrning på www.vattenfall.com.

Försiktighetsprincipen (4.11)

Inom Vattenfall är försiktighetsprincipen formaliserad genom riskhantering. Huvudsyftet med riskhantering inom Vattenfall är att identifiera, hantera och kontrollera risker som koncernen utsätts för på ett sätt som är i linje med de strategiska, miljömässiga och ekonomiska målen. Risker bör även hanteras på ett sätt som är öppet och tydligt gentemot koncernledningen, styrelsen och i slutändan Vattenfalls ägare.

Vattenfalls styrelse har det övergripande ansvaret för riskhanteringen inom koncernen. För detta ändamål har styrelsen en säkerhets- och riskkommitté. Styrelsen får oberoende information om riskfrågor av Vattenfalls Chief Risk Officer (CRO) som ansvarar för koncernens riskhanteringsorganisation och riskhanteringssystem. Genom Vattenfalls riskhanteringssystem säkerställs styrning, kontroll och stöd.

Mer ingående information om riskhantering i Vattenfalls risker finns i avsnittet om riskhantering i Vattenfalls årsredovisning för 2012.

Hållbarhetsinitiativ och -principer som bolaget anslutit sig till eller stödjer, samt viktiga medlemskap i intresseföreningar och organisationer (4.12–4.13)

Vattenfall har varit anslutet till FN-initiativet Global Compact sedan 2008. Redan 2002 gick Vattenfall emellertid med i det svenska initiativet "Globalt Ansvar". I och med detta har Vattenfall åtagit sig att stödja och respektera FN-initiativet Global Compact och följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag. Sedan dess har Vattenfall anslutit sig till ett antal olika hållbarhetsinitiativ och -organisationer. Exempel på dessa är:

- World Economic Forums initiativ Partnering Against Corruption Initiative (PACI) och PACI-principerna för bekämpning av mutor
- World Economic Forum
- World Business Council on Sustainable Development
- Centre for European Policy Studies (CEPS)
- CSR Europe
- Global CCS Institute
- European Technology Platform for Zero Emission Fossil Fuel Power Plants
- Näringslivets Miljöchefer (NMC)

Intressenter och identifiering av intressentgrupper (4.14–4.15)

Vattenfall har identifierat bolagets intressenter genom att kartlägga den påverkan Vattenfall har på olika grupper, eller den påverkan dessa grupper har på bolaget. Nio viktiga intressentgrupper har identifierats genom en påverkansbedömning: ägaren, beslutsfattare, myndigheter, icke-statliga organisationer, finansmarknaden, leverantörer, kunder, Vattenfalls medarbetare och allmänheten.

Intressenternas engagemang (4.16–4.17)

Genom att lyssna på sina intressenter kan Vattenfall lättare urskilja utmaningar, möjligheter och svagheter kopplade till bolagets verksamhet. Intressenternas synpunkter hjälper Vattenfall att bättre förstå vilka åtgärder som behöver vidtas och vilka prioriteringar som måste göras. Informationen från intressenterna ger insyn i sådana områden som oro för klimat-

förändringen, förnybara energikällor, leveranssäkerhet, energi-effektivitet och jämställdhet.

Kommunikationen med intressenterna är en del av den dagliga verksamheten, oavsett om kommunikationen sker med kunder, affärspartners, regeringsrepresentanter, lokala myndigheter eller icke-statliga organisationer. Nedan följer några exempel på vattenfalls dialog med olika intressenter. Exempelen är uppdelade i fyra olika grupper: samhället, kunder, ekonomi och internt.

Exempel på Vattenfalls dialoger med intressenter under 2012

Intressentgrupp	Central nivå (koncern)	Lokal nivå eller affärsenhetsnivå	Intressentgrupp	Central nivå (koncern)	Lokal nivå eller affärsenhetsnivå
Samhället	<ul style="list-style-type: none"> Kontinuerlig dialog med ett brett spektrum av intressenter inom EU, däribland EU-institutioner, olika icke-statliga organisationer, branschföreningar och tankesmedjor. Årsstämman, som är öppen för allmänheten. Koncernövergripande mätning av varumärkets anseende. Uppdaterad väsentlighetsanalys genom intervjuer med externa intressenter. 	<ul style="list-style-type: none"> Kontakter med berörda intressenter vid uppförande av nya anläggningar och ny infrastruktur. Rekryteringsarbete bland studenter som sköts lokalt på utvalda universitet, högskolor och andra skolor, med specifika meddelanden för de definierade målgrupperna. Särskild tonvikt läggs vid att uppmuntra kvinnor att välja en teknisk utbildning. 	Ekonomi	<ul style="list-style-type: none"> Koncernövergripande mätning av varumärkets anseende. Årsstämma – öppen för allmänheten. Kapitalmarknadsdag – ett evenemang där analytiker, investerare och bankmän samlas för en dialog med Vattenfalls högsta ledning kring bolagets nuvarande läge och strategiska inriktning. Konferenssamtal (audiocasts) med investerare och journalister med möjlighet att ställa frågor. Presentationer för och personliga möten med investerare. Årliga genomgångar och särskilda möten med kreditvärderingsinstitut (Standard & Poor's och Moody's). Publicering av rapporter varje år och varje kvartal. 	
Kunder	<ul style="list-style-type: none"> Koncernövergripande mätning av varumärkets anseende. 	<ul style="list-style-type: none"> Mätning av kundnöjdhetsindex (se PR5, sid. 26). Kundevenemang. 			
Internt	<ul style="list-style-type: none"> Den årliga medarbetarundersökningen "My Opinion". European Works Council – dialog med arbetstagarledamöter. Koncernövergripande mätning av varumärkets anseende. Årlig chefskonferens med 250 chefer. Vattenfall Management Institute (utbildning). Evenemang för medarbetarna. 	<ul style="list-style-type: none"> Fortsatt implementering av företagsfilosofin, kärnvärdena och uppförandekoden. Årliga individuella utvecklingssamtal mellan chefer och deras medarbetare. Diskussion kring resultaten från medarbetarundersökningen "My Opinion" och framtagning av åtgärdsplaner i alla arbetsgrupper. 			

Organisation och styrning

Vattenfall anser att en god miljöprestanda är grunden för en sund affärsutveckling, som förbättrar bolagets konkurrens-läge och säkrar värdet på nuvarande och framtida tillgångar. Vattenfall arbetar med många olika energikällor och produktionssätt, alla med olika miljöaspekter och utmaningar. De flesta av Vattenfalls verksamheter är strängt reglerade av lagar, föreskrifter och tillstånd på olika nivåer – globalt, på EU-nivå, nationellt, regionalt och lokalt.

Vattenfalls viktigaste miljöaspekter

Till Vattenfalls viktigaste miljöaspekter hör resurseffektivitet, utsläpp till luft, mark och vatten, hantering av avfall och restprodukter, ansvarsfull markanvändning och påverkan på biologisk mångfald.

Miljömål och resultat

Vattenfall fastställer mål för verksamheten för att minska utsläppen av koldioxid. Målet är att minska Vattenfalls koldioxidutsläpp till 65 miljoner ton år 2020, jämfört med 93,7 miljoner ton år 2010, sett i proportion till Vattenfalls ägarandel. Se uppföljning på s. 12. Förutom fokus på koldioxidutsläpp och klimatpåverkan prioriteras även arbetet med att minska påverkan på biologisk mångfald och resurseffektivisering.

Miljöledningssystem

Miljöpolicyen är det centrala dokumentet i Vattenfallkoncernens miljöledningssystem. Varje år utförs "ledningens genomgång" på Vattenfalls olika affärsenheter och Business Divisions, där även korregerande åtgärder vidtas.

På koncernnivå rapporteras och sammanställs årligen miljödata från verksamheten. Kvalitativ information från verksamheten, såsom generell statusutveckling, viktiga händelser, incidenter och externa analyser rapporteras varje kvartal.

De flesta av Vattenfalls verksamheter har dessutom egna system för miljöledning som följer etablerade standarder, exempelvis ISO 14001 och EMAS. Certifikat finns utfärdade för ungefär 50 % av den installerade effekten.

Organisationsansvar för miljöprestandan

Varje affärsenhet har fullständigt ansvar för planeringen, utförandet, uppföljningen och utvecklingen av dess verksamhet.

Vattenfall hanterar och följer upp miljöfrågor inom koncernen och säkerställer att det finns en effektiv och kompetent miljöorganisation som kan stödja hela verksamheten. Vattenfall

Vattenfalls miljöpolicy

I Vattenfalls miljöpolicy, som gäller för hela koncernen, står det (utdrag):

En viktig del av Vattenfalls vision är att vara ett av de företag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Detta innebär att:

- För varje energikälla och varje teknologi strävar vi efter att vara i världsklass.
- Säkerhet, resultat och samarbete är grundläggande för vår verksamhet.
- Vi gör vårt yttersta för att välja moderna, effektiva och miljöanpassade tekniker för våra investeringar baserade på välgrundade utvärderingar som balanserar miljö och ekonomi.
- Vi strävar efter att öka vår användning av energikällor och tekniker som medför låga utsläpp av koldioxid och andra ämnen.
- Vi investerar i forskning och utveckling för att förbättra energieffektiviteten på våra anläggningar, för att öka konkurrenskraften

hos våra förnybara energikällor och energikällor med låga emissioner samt för att minska utsläppen av koldioxid från våra kraftverk.

- Vi väger in miljöaspekter och andra viktiga hållbarhetsaspekter på ett strukturerat och systematiskt sätt, vilket också innefattar att vi ställer krav, sätter mål och gör uppföljningar. Vi hanterar detta som en integrerad del av vår affärsverksamhet och för regelbundna strategiska diskussioner inom den högsta ledningen.
- Vi utvärderar miljöprestanda och sociala samt etiska aspekter då vi väljer leverantörer, entreprenörer och affärspartners.
- Vi uppmanar våra kunder att använda energi effektivt som ett sätt att minska miljöpåverkan.

Vattenfall hanterar miljöfrågor inom alla nivåer i organisationen. Miljöprestanda är ett verksamhetsansvar som beskrivs i Vattenfalls ledningssystem som gäller för hela Vattenfallkoncernen.

kontrollerar och bedömer även möjligheter och risker inom miljöområdet som är av vikt för hela Vattenfallkoncernen eller Vattenfalls varumärke.

Miljöriskhantering

Det övergripande begreppet miljörisk kan delas upp i tre kategorier: tekniska miljörisker, juridiska och rättsliga miljörisker samt miljöskulder. Varje år görs en sammanställning av bolagets miljörisker och miljöförpliktelser, liksom av eventuella åtgärder som kan behöva vidtas.

Arbetet med att kontinuerligt identifiera och förebygga risker sker till stor del på lokal nivå och baseras på de kunskaper och den erfarenhet som finns inom Vattenfall.

Insatserna för att hantera tekniska risker fokuserar huvudsakligen på strategiskt viktiga områden för Vattenfall, som klimat, hållbarhet inom biobränsleprocessen och miljöaspekter i samband med utveckling av kärnkraft. Kunskap och kompetens inom riskområdet används även som stöd vid förvaltnings- och projektprocesser och för att ge en grund för gränsöverskridande lärande inom organisationen.

Utbildning och medvetenhet

Det finns datorbaserade e-kurser om viktiga miljöfrågor som alla medarbetare har tillgång till. Syftet med den koncernövergripande miljöutbildningen är att ge grundläggande kunskaper

och öka medvetenheten om miljöeffekterna av de olika energikällorna i Vattenfalls energimix och om vad bolaget gör för att begränsa de negativa konsekvenserna.

Materialanvändning

De största kvantiteterna material som används av Vattenfall är bränslen för el- och värmeproduktion.

Andra stora kvantiteter material är kemikalier som huvudsakligen används för rökgasrening, exempelvis kalksten, ammoniak och urea. Förbättrad rökgasrening leder normalt till ökad användning av dessa kemikalier.

Både industri- och hushållsavfall ingår också i Vattenfalls bränslemix. Avfallet används för el- och värmeproduktion, både i avfallsförbränningsanläggningar och genom samförbränning med andra bränslen.

Greenhouse Gas Protocol¹

Alla miljödata i denna rapport har konsoliderats i enlighet med Greenhouse Gas Protocol, såvida inget annat uppges. Detta innebär, i motsats till den finansiella rapporteringen, att historiska data har uppdaterats retroaktivt för att återspegla och möjliggöra jämförelser av organiska förändringar mellan olika år utan påverkan av förvärv och försäljningar. För närmare information, se Greenhouse Gas Protocol.¹

1) www.ghgprotocol.org

Materialanvändning (EN1)

ktonnes	Kalk uttryckt i CaO	Ammoniak	Andra kemikalier för rökgasrening
Sverige	5,1	0,9	0,4
Finland	—	—	—
Danmark	17,1	3,1	18,8
Tyskland	1 120,9	3,5	5,6
Nederländerna	14,0	4,1	—
Storbritannien	—	—	—
Totalt 2012	1 157,1	11,6	24,8
Totalt 2011	1 105,9	11,0	23,8
Totalt 2010	922,1	11,8	31,6
Totalt 2009	938,7	12,3	26,9
Totalt 2008	954,6	11,0	29,1

Materialanvändning i form av avfall (EN2)

Procent av bränsle som är avfall

% (uran ej medräknat)

Sverige	43,2
Finland	1,8
Danmark	—
Tyskland	3,5
Nederländerna	—
Storbritannien	—
Totalt 2012	3,5
Totalt 2011	3,5
Totalt 2010	3,4
Totalt 2009	2,9
Totalt 2008	3,0

Energi

Energieffektivisering är en huvudkomponent när det handlar om resurseffektivisering. En förbättrad effektivitet (verkningsgrad) i kraftverken innebär att samhällets energibehov tillgodoses, samtidigt som mindre resurser förbrukas och mindre miljöpåverkan uppstår per producerad energienhet (se även EN5–7).

Energianvändning (EN3–4)

Vattenfalls huvudsakliga energianvändning utgörs av bränslen. Uran används i kärnkraftverk för att producera el. Fossila bränslen (brunkol, stenkol, olja och naturgas), torv, biobränslen, masugnsgas och avfall används för att producera el och värme. El produceras även i vattenkraftverk, vindkraftverk och i liten utsträckning genom solceller.

Den största indirekta energiförbrukningen är el för att driva kraftverk. Denna el tas huvudsakligen från den egna produktionsen och data samlas inte in på koncernnivå. Miljöpåverkan från denna el redovisas genom redovisningen av nettoproduktionen. Andra exempel på stor indirekt energianvändning är förluster vid energiöverföring och energiförbrukning inom gruvsdrift. För data avseende energianvändning, se sid. 11.

Energieffektiva produkter och produkter baserade på förnybar energi (EN5–7)

Vattenfall hjälper privat- och företagskunder med åtgärder och expertkunskap för energieffektivisering (se PR3, sid. 25).

Effektivitetshöjande initiativ och åtgärder genomförs inom alla Vattenfalls verksamheter. I kraftverken inriktas effektivitetsåtgärderna på både direkt och indirekt energianvändning. Det kontinuerliga förbättringsarbetet är långsiktigt och data över energibesparingarna samlas för närvarande inte in på koncernnivå. Vattenfall har satt ett hållbarhetsmål för energieffektivitetsförbättringar. Detta mål kommer att vidareutvecklas under 2013.

Vattenanvändning

Vatten används i många av Vattenfalls verksamheter. Vid gruvbrytning leds grundvatten bort, renas och återförs till närläggna vattendrag. I förbränningsanläggningar och kärnkraftverk används vatten för kylning. Vattenkraftverk påverkar älvarnas hydrologi. Vattenfall ser på bolagets vattenanvändning ur ett vattenbalansperspektiv och tar hänsyn till påverkan från såväl intag som utsläpp av vatten. Exempel på den påverkan som vattenanvändningen medför är temperaturförändringar och påverkan på den biologiska mångfalden i de omgivande vattendragen. Stor vikt läggs vid att uppmärksamma risker för utsläpp och läckage, exempelvis av olja, i vattendrag och förebyggande åtgärder vidtas.

Användning av vatten för kylning

Den största mängden kylvatten används i Vattenfalls kärnkraftverk i Sverige och Tyskland och det mesta av vattnet tas från havet. Temperaturökningen som orsakas av utsläpp av kylvatten kontrolleras och hålls inom bestämda gränser för varje anläggning. Sett ur ett miljöperspektiv överstiger fördelarna med effektiv kylning den temperaturökning som orsakas genom utsläpp av kylvatten i ett stort vattendrag.

Förbränningskraftverk som ligger inne i landet använder kyltorn och därigenom betydligt mindre mängd vatten. Till exempel använder Vattenfalls brunkolseldade kraftverk moderna industriella kylsystem med kyltorn och slutna kylkretsar och har en vattenförbrukning som vanligtvis underskrider 2 m³/MWh.

Användning av vatten vid brunkolsbrytning

De vattenkällor som i största grad påverkas av uttag av vatten är de som ligger runt Vattenfalls brunkolsgruvor i Tyskland: Jämschwalde, Cottbus-Nord, Welzow-Süd och Nochten.

Under 2012 avlägsnades ungefär 401 miljoner m³ grundvatten för att möjliggöra brytningen. Det avlägsnade grundvattnet renas och används för att täcka behovet av sötvatten i de intilliggande brunkolseldade kraftverken, vilket innebär att andra vattenkällor inte behöver utnyttjas. Vattenfalls behov av vatten ligger dock långt under den mängd grundvatten som avlägsnas och det överblivna renade grundvattnet görs därför tillgängligt för intilliggande kommuner och industrier. Trots att Vattenfall och de omgivande kommunerna och industrierna använder sig av vattnet, återgår det mesta av det renade grundvattnet till floder och sjöar.

Så kallade "eko-vatteninlopp" används för att förhindra att skyddade floder och vattendrag runt gruvorna torkar ut på grund av de sänkta grundvattennivåerna under brytningen. Ungefär en fjärdedel av det avlägsnade vattnet används för detta ändamål.

För att ytterligare begränsa den påverkan som sänkningen av grundvattennivån har på miljön när dagbrotten dräneras, har teknik med "tätväggar" utvecklats av Vattenfall. Inflöden från vattendrag, dalgångar och våtmarker spärras av genom tätväggar under jord längs dagbrottets kant.

Totalt intag och utsläpp av vatten (EN8, EN21)

Vattenfall har genomfört en analys för att fastställa de största flödena och den största påverkan från koncernens vattenanvändning.

Denna analys har resulterat i rapporteringen av tio vattenparametrar, som gäller både intag och utsläpp av vatten.

Miljoner m ³	
Havsvatten	9 400
Ytvattentäkt (sötvatten)	3 030
Grundvatten	425
Köpt vatten	28
Totalt	12 883
Kylvatten till hav	9 400
Kylvatten till ytvattentäkt (sötvatten)	2 913
Renat avloppsvatten till vattendrag	18
Rent vatten till vattendrag	377
Avdunstning	118
Sålt processvatten	35
Totalt	12 860

Det mesta av vattenintaget används för kylning. Den största andelen tas från öppna havet och återförs till havet. Intaget och utsläppet är inte alltid samma värde eftersom mindre flöden inte tas med.

Påverkan på vattenkällor och biotoper (EN9, EN25)

På grund av Vattenfalls många olika verksamheter och stora antal anläggningar hanteras information om vattenkällor, skyddsstatus och vattendrags biologiska mångfald lokalt. Vattenanvändningen och de viktigaste källorna beskrivs generellt och med exempel under "Vattenanvändning".

Markanvändning och biologisk mångfald

Vattenfalls verksamheter, med stora kraftverk, dammar, dagbrott, vindkraftsparker och elnät, påverkar ofrånkomligen landskapet, både fysiskt och visuellt.

De påverkade områdena har olika grad av påverkan på den biologiska mångfald och processerna och åtgärderna för att bevara mångfalden skiljer sig därför åt.

Innan nya byggnadsarbeten eller större ombyggnader påbörjas genomförs alltid en bedömning av projektets miljöpåverkan, vilket innefattar dess påverkan på den biologiska mångfalden. Vattenfall strävar efter att harmonisera anläggningarna med landskapet och miljön och lägger stor vikt vid att skydda flora och fauna i det omgivande området. Detta är dessutom ofta ett krav för att tillsynsmyndigheterna ska bevilja de tillstånd som krävs för att driva kraftverk. Vattenfall följer väletablerade rutiner för ansökan om tillstånd och skydd av den biologiska mångfalden.

Markanvändning i skyddade områden (EN11)

Vattenfalls markanvändning består till största delen av kraftledningskorridorer, kraftverk – i synnerhet vattenkraftverk – och brunkolsbrytning i Tyskland. På grund av Vattenfalls många olika verksamheter och stora antal anläggningar hanteras information om skyddsstatus och biologisk mångfald för anläggningarna lokalt. Informationen samlas inte in på koncernnivå.

Beskrivning av påverkan på den biologiska mångfalden och hur denna skyddas och hanteras (EN12–14, EU13)

Markanvändning för brunkolsbrytning

Vattenfalls brunkolsbrytning i Lausitz i Tyskland utförs i dagbrott som kräver stora markområden. Påverkan på landskapet är betydande när dagbrottet är öppet, men brytning och återställning av området är två aktiviteter av samma process.

Planeringen av återställningen startar redan under brytningens tidigaste planeringsstadier. Myndigheternas och näringslivets intressen, precis som det lokala samhällets intressen, tas i beaktande tidigt i planeringen och påverkade intressenter bjuds in att ta del i processen. All mark som används för brytning av brunkol i dagbrott är köpt av Vattenfall. Återställningsprogrammen siktar mot ett naturligt landskap som liknar det som fanns innan gruvdriften påbörjades. Målet är att möjliggöra en hållbar jordbruksverksamhet, skogsvård och vattenhushållning i de tidigare gruvområdena, samtidigt som man strävar efter en önskvärd biologisk mångfald, ett harmoniskt landskap och möjligheter till friluftsliv. Faktorer som är avgörande för det nya landskapet är jordkvaliteten, fördelningen mellan land och vatten och topografin. Sjöar planeras in i det nya landskapet som ska uppstå efter brytningen.

Under den tid som Vattenfalls fem brunkolsgruvor i Tyskland har varit i drift har 185,3 km² mark använts. Markanvändningen 2012 var 3,91 km² (4,77 km² 2011). Stora jordmassor behöver flyttas för att möjliggöra brytningen av brunkol i dagbrott. Under 2012 flyttades totalt 350 miljoner m³ jordmassor (414,7 miljoner m³ 2011), huvudsakligen sand, för att bryta 62,4 miljoner ton brunkol (59 miljoner ton 2011).

Totalt 2,89 km² (3,75 km² 2011) återställdes, av vilka 0,73 km² har blivit skogsmark och 1,09 km² jordbruksmark.

Markanvändning och biologisk mångfald kring kraftledningskorridorer

Elnäten påverkar också stora markområden. I synnerhet transmissions- och distributionsluftledningar kräver betydande markarealer. Längden på stam- och distributionsnäten ger en uppfattning om hur stora områden som används. Den sammanlagda längden på Vattenfalls lokala och regionala distributionsnät i Sverige är 132 400 km. Längden på det regionala distributionsnätet är 24 042 km i Berlin och 27 738 km i Hamburg.

I Sverige visar studier att många sällsynta arter har hittat en tillflyktsort kring luftledningar, tack vare den regelbundna röjningen. Delar av Vattenfalls svenska kraftledningskorridorer har utsetts till "Natura 2000"-områden och är tillflyktsort för sällsynta och rödlistade arter. Det innebär att dessa områden är värdefulla naturliga habitat som ska bevaras med hjälp och stöd av EU, för att skydda den biologiska mångfalden.

Markanvändning för kraftverk

Störst påverkan har de stora dammarna för reglering av älvarna i Sverige, som omfattar såväl naturliga sjöar som översvämmad mark. Dammarna innehåller ett genomsnittligt år ungefär 9 500 miljoner m³ vatten och täcker ett område på ungefär 640 km². Vattenlagringen varierar i längd från noll till åtskilliga år. Spannet inom vilket vattennivån får variera är fastställt i vattenrättigheterna och avvikelserna ligger mellan 0 och 34 meter, beroende på damm.

Fisktrapport för lax och öring har byggts i vissa av de reglerade älvar där lekplatserna ligger uppströms om kraftverken. Varje år planterar Vattenfall ut 2 miljoner fiskar i älvar och strömmar.

De stora dammarnas påverkan i samband med regleringen av älvarna i Sverige följs upp vart tredje år med hjälp av biotopmetoden som är ett bedömningsverktyg för att kvantifiera mark- och vattenanvändningens påverkan på den biologiska mångfalden. Påverkansbedömningar för Vattenfalls nordiska produktion beskrivs i miljövarudeklarationer.

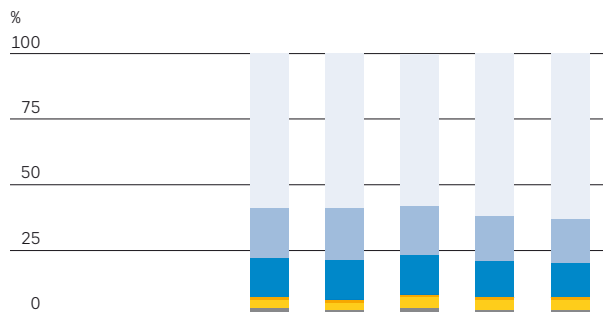
I Sverige startades ett koncernövergripande program för biologisk mångfald 2012, med fokus på att avlägsna vandringshinder för fisk i biflöden som löper ut i älvar med storskalig produktion av vattenkraft. För småskalig vattenkraft ligger fokus på stationer som saknar fiskvägar och med torra vattenkanaler. Programmet är organiserat i tre steg. I det första steget ingår fältstudier av utvalda biflöden och vattenkraftstationer för att få fram information och en bedömning av vilka åtgärder som behövs och hur de påverkar produktionen. I det andra steget utförs pilotprojekt som sedan utvärderas. Det tredje steget är att genomföra åtgärder som medför att den biologiska mångfalden påverkas på ett positivt sätt, samtidigt som produktionsförlusterna minimeras i största möjliga omfattning.

Utsläpp

Koldioxidutsläppen från förbränning av fossila bränslen är en betydande miljöpåverkan för Vattenfall. Andra betydande utsläpp från Vattenfalls verksamheter är svaveldioxid (SO₂), kväveoxider (NO_x) och partiklar. Dessa utsläpp reduceras till stor del genom rökgasrening. Små mängder dikväveoxid (N₂O) och metan (CH₄) bildas vid all förbränning av bränsle. Svavelhexafluorid (SF₆) används fortfarande i viss elektrisk utrustning. Vattenfall strävar efter att minska utsläppen i så hög grad som möjligt genom att använda avancerad teknik för att hålla utsläppen under de nivåer som krävs enligt nationella och regionala riktlinjer.

Energianvändning (EN3-4)

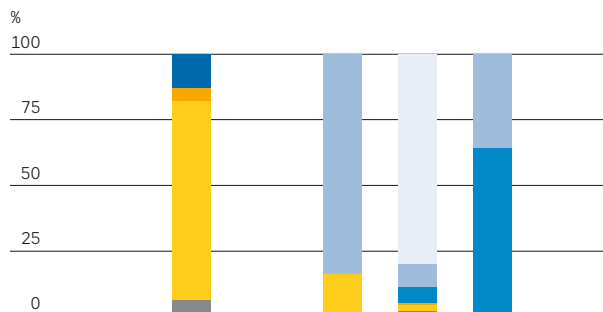
Total användning av bränsle per år

TWh	2008	2009	2010	2011	2012
Brunkol	143,6	140,3	143,3	147,4	152,8 ¹
Stenkol	46,0	48,5	47,3	41,1	41,5
Gas	36,4	36,2	37,5	33,3	32,5
Torv	0,8	0,9	1,1	0,7	0,6
Avfall, ej biogent	2,2	2,0	2,6	2,8	2,9
Biobränsle och biogent avfall	7,2	7,2	10,2	10,2	10,5
Andra bränslen, inkl. olja	6,2	5,6	6,6	5,2	5,9
Totalt	242,5	240,6	248,6	240,6	246,7
Uran, ton	145,7	140,0	104,0	103,9	125,6

1) Ökning främst på grund av hög tillgänglighet i de brunkolseldade kraftverken och drifttagning av Boxberg R.

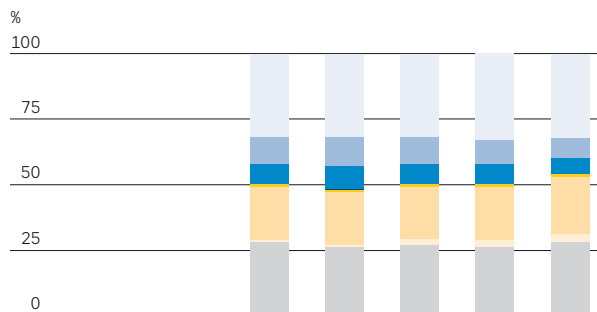
Total användning av bränsle per land

TWh	SE	FI	DK	DE	NL	UK
Totalt	4,5	—	14,0	193,7	33,3	—

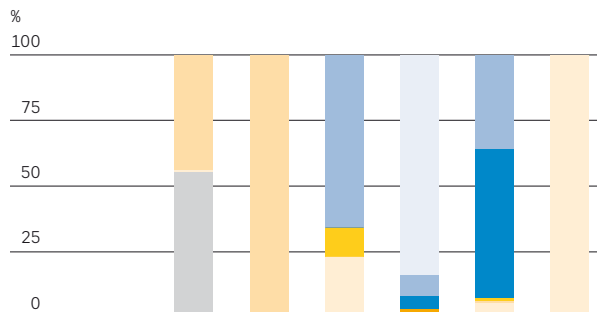
Endast förnybara energikällor i Finland och Storbritannien.

Elproduktionsmix per år

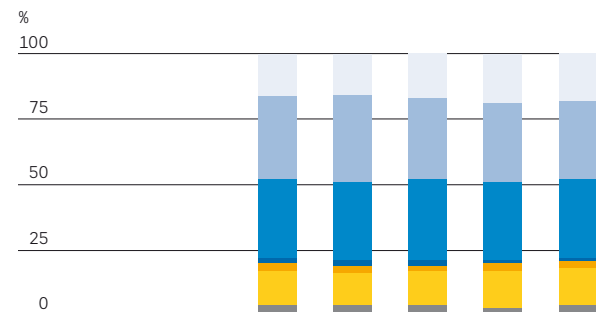
TWh	2008	2009	2010	2011	2012
Brunkol	51,5	50,3	51,4	53,0	55,3
Stenkol	16,1	17,3	16,1	14,1	14,2
Gas	13,8	13,6	13,8	12,5	11,5
Torv	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Avfall, ej biogent	0,4	0,3	0,5	0,5	0,5
Biobränsle och biogent avfall	1,1	1,0	1,9	2,0	2,0
Vattenkraft	33,8	31,7	32,3	32,0	39,4
Pumpkraftverk	2,9	2,5	3,0	2,5	2,8
Vindkraft, inkl. solkraft	1,7	1,7	2,2	3,4	3,6
Kärnkraft	46,2	41,5	43,6	42,5	48,9
Andra bränslen, inkl. olja	0,6	0,6	0,8	0,5	0,6
Totalt produktion exkl. pumpkraftverk	165,4	158,2	162,8	160,6	176,1

Elproduktionsmix per land

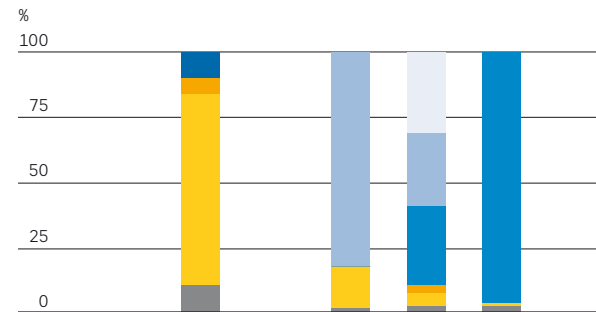
TWh	SE	FI	DK	DE	NL	UK
Totalt produktion exkl. pumpkraftverk	88,8	0,6	5,7	66,0	13,3	1,7

Heat production mix per year

TWh	2008	2009	2010	2011	2012
Brunkol	5,1	5,3	6,1	5,6	5,9
Stenkol	9,4	10,1	11,1	9,3	9,6
Gas	8,9	9,0	11,2	9,4	9,6
Torv	0,5	0,6	0,7	0,4	0,4
Avfall, ej biogent	0,8	0,8	0,8	0,9	0,9
Biobränsle och biogent avfall	3,8	3,7	4,6	4,2	4,5
Andra bränslen, inkl. olja	1,2	1,1	1,4	1,0	1,2
Totalt	29,7	30,6	35,9	30,9	32,1

Värmeproduktionsmix per land

TWh	SE	FI	DK	DE	NL	UK
Totalt produktion	3,8	—	5,0	19,3	4,0	—

Ingen produktion av värme i Finland och Storbritannien.

Externa förhållanden

Utsläppen är beroende av väderförhållandena och marknadsläget. Under kalla vintrar är behovet av värme och el större, vilket resulterar i ökad produktion och därigenom mer utsläpp. Under mycket torra år, när det finns mindre vattenkraft tillgå, ökar produktionen från andra energikällor, exempelvis fossilbränsle. Detta är även fallet när kärnkraftverk inte är i drift. Därför kan det vara svårt att följa kortsiktiga trender i utsläppen.

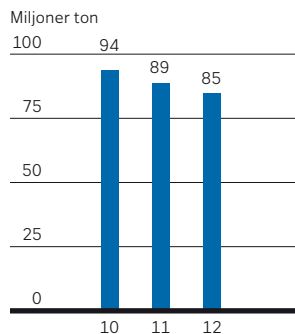
Metod för beräkning av specifika utsläpp

Utsläpp (totalt)	=	Specifika utsläpp
Produktion (el+värme)		

Växthusgasutsläpp (EN16-17)

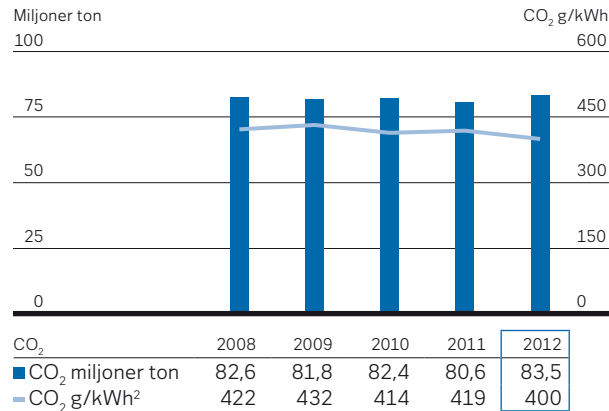
Det dominerande utsläppet av växthusgaser består av direkta koldioxidutsläpp från förbränning av fossila bränslen för el- och värmeproduktion. De direkta utsläppen av andra växthusgaser än koldioxid och direkta utsläpp från andra verksamheter än el- och värmeproduktion uppgår till ungefär 1 miljon ton koldioxidekvivalenter, vilket motsvarar ungefär 1 % av de redovisade koldioxidutsläppen. Indirekta utsläpp från bränsletransport och affärsresor står för mindre än 0,5 % av de totala utsläppen av växthusgaser. Utsläppen från elanvändning ("scope 2" enligt Greenhouse Gas Protocol) ingår i redovisningen av de direkta utsläppen, eftersom större delen av den el som används kommer från Vattenfalls egen produktion. De indirekta utsläppen av koldioxid från försäljning av naturgas till kunder ("scope 3") uppgår till 10,7 miljoner ton.

Uppföljning av CO₂ målet

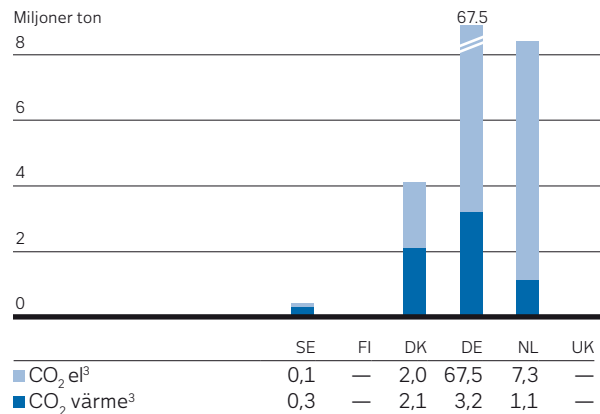
Uttryckt i proportion till ägarandelen (Vattenfalls ägarandel i respektive kraftverk). Historiska data är inte omräknade i enlighet med Greenhouse Gas Protocol.

Koldioxidutsläpp per år (totalt och specifika, sammanställning)¹

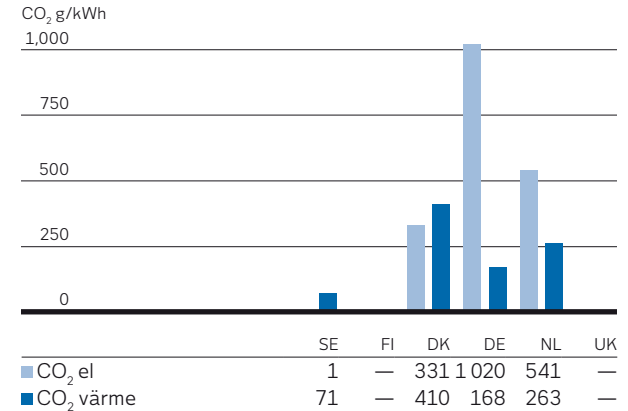
Ökning av de absoluta utsläppen beror främst på hög tillgänglighet i de brunkolseldade kraftverken och drifttagning av Boxberg. Minskning av de specifika utsläppen på grund av ökad produktion från kärnkraft och vattenkraft.

Totala koldioxidutsläpp per land

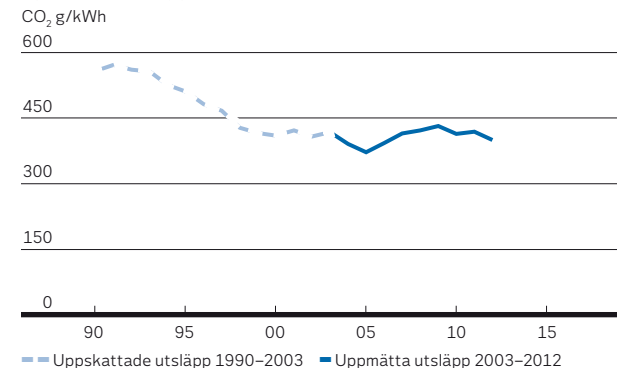
- 1) Se fakta rörande Greenhouse Gas Protocol, sid. 9.
- 2) Specifika utsläpp, se beskrivning av beräkningsmetod.
- 3) Uppdelningen av koldioxidutsläppen mellan el- och värmeproduktion är baserad på nationella allokeringmetoder.

Specifika koldioxidutsläpp per land⁴

4) Uppdelningen av koldioxidutsläppen mellan el- och värmeproduktion är baserad på nationella allokeringmetoder.

Specifika utsläpp av koldioxid⁵

Minskningen av de specifika koldioxidutsläppen sedan 1990 is 28,5%, i enlighet med Greenhouse Gas Protocol.

5) Historiska data för Nuon före 2003 baseras på en uppskattning av en konstant marknadsandel. Utsläppen från hela energibranschen i Nederländerna har använts för att uppskatta Vattenfalls totala utsläpp, omräknat enligt föreskrifterna för Greenhouse Gas Protocol.

Initiativ för att minska utsläppen av växthusgaser (EN18)

Vattenfall är engagerat i ett antal både små- och storskaliga initiativ för att minska utsläppen av växthusgaser. Bland åtgärder och investeringarna för att minska utsläppen kan nämnas

ökad produktion från förnybara energikällor, samförbränning av biobränsle i koleldade kraftverk och effekthöjning i kärnkrafts-
verken. Dessutom görs effektivitetsförbättringar av befintlig
teknik, vilket leder till minskade utsläpp per producerad enhet
el och värme. Vattenfall har även ett FoU-program som stöder
utvecklingen av nya förnybara energikällor och CCS-teknik
(avskiljning och lagring av koldioxid).

NO_x, SO₂ och andra utsläpp till luft (EN20)

Övriga utsläpp till luft utgörs av svaveldioxid (SO₂), kväveoxid
(NO_x) och partiklar. Dessa utsläpp har dock minskat under de
senaste decennierna på grund av moderniserade produktions-
anläggningar och installation av rökgasreningsutrustning.

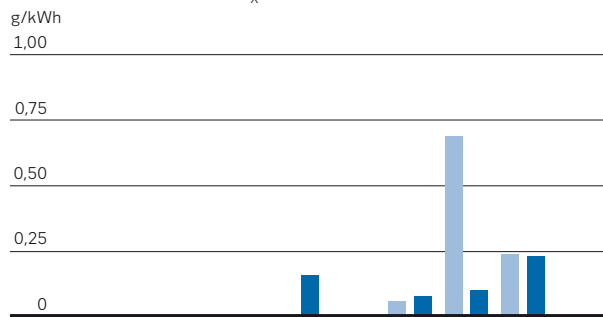
Totala utsläpp av NO_x, SO₂ och partiklar

Absoluta utsläpp, kton ¹	SE	FI	DK	DE	NL	UK
NO _x el	0,1	—	0,4	45,7 ²	3,2	—
NO _x värme	0,6	—	0,4	1,9	0,9	—
SO ₂ el	0,1	—	0,2	52,4 ²	1,4	—
SO ₂ värme	0,3	—	0,2	1,5	0,04	—
Partiklar el	0,01	—	0,1	1,5 ²	0,1	—
Partiklar värme	0,04	—	0,1	0,04	0,002	—

1) Uppdelningen av utsläppen mellan el- och värmeproduktion är baserad
på nationella allokeringmetoder.

2) Utsläpp från testdrift av Boxberg R är inte inkluderade.

Specifika utsläpp av NO_x

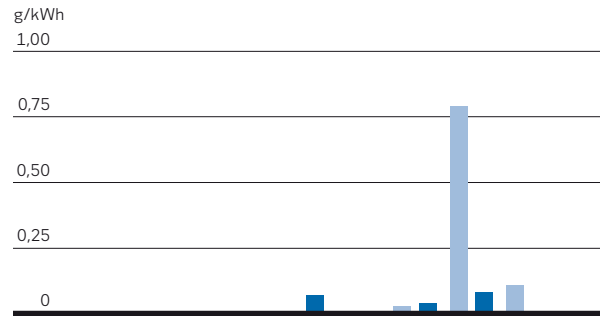

Specifika utsläpp, g/kWh ³	SE	FI	DK	DE	NL	UK
NO _x el	0,001	—	0,06	0,71 ⁴	0,24	—
NO _x värme	0,16	—	0,08	0,10	0,23	—

3) Uppdelningen av utsläppen mellan el- och värmeproduktion är baserad
på nationella allokeringmetoder.

4) Testdrift av Boxberg R är inte inkluderade.

Specifika utsläpp av SO₂

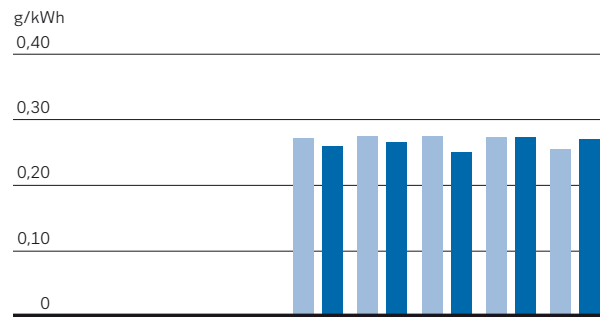

Specifika utsläpp, g/kWh ⁵	SE	FI	DK	DE	NL	UK
SO ₂ el	0,001	—	0,03	0,81 ⁶	0,11	—
SO ₂ värme	0,07	—	0,04	0,08	0,01	—

5) Uppdelningen av utsläppen mellan el- och värmeproduktion är baserad
på nationella allokeringmetoder.

6) Testdrift av Boxberg R är inte inkluderade.

Specifika utsläpp av NO_x och SO₂ per år, genomsnitt för el och värme

Specifika utsläpp ⁸	2008	2009	2010	2011	2012 ⁷
NO _x	0,273	0,276	0,276	0,274	0,258
SO ₂	0,261	0,267	0,251	0,275	0,272

7) Testdrift av Boxberg R är inte inkluderade.

8) Specifika utsläpp, se beskrivning av beräkningsmetoden på sid. 12.

Radioaktiva utsläpp

ALARA (As Low As Reasonably Achievable) är en grundprincip
för strålskyddsarbete vid alla kärnkraftsanläggningar och inne-
bär att strålningen ska vara så låg som är praktiskt rimligt att
uppnå. Enligt svensk lagstiftning måste varje driftsenhet kunna
visa att den inte bara uppfyller gränsvärdena och kvoterna i
lagstiftningen, utan att den även arbetar kontinuerligt med att

förbättra sitt strålskydd. Alla svenska kärnkraftverk utvecklar
och genomför ALARA-program som rapporteras till Strålsäker-
hetsmyndigheten. År 2012 startades ett initiativ för att jämföra
ALARA-programmen med programmen för andra kärnkraftverk
i Europa. Syftet är att se hur Vattenfalls arbete förhåller sig gen-
temot andra aktörer.

Avfall, restprodukter och spill

Vattenfalls verksamheter ger upphov till olika typer av avfall och
restprodukter. I kärnkraftverken bildas även radioaktivt avfall.
Förbränning av fasta bränslen som stenkolk, brunskolk, biobränsle
och avfall genererar aska och mineralrestprodukter, exempelvis
gips, som kan återanvändas.

Avfallshantering

På grund av skillnader i de nationella lagstiftningarna faller en
del av den aska som bildas i Vattenfalls kraftverk under avfalls-
lagstiftningen. Vattenfall strävar efter att göra det möjligt att
återanvända askan genom att tillämpa kvalitets- och miljö-
standarder. Farligt avfall hanteras i enlighet med tillstånd och
föreskrifter.

Avfall från uppförande och nedmontering av kraftverk,
distributionsnät etc. hanteras enligt varje lands nationella
lagstiftning. Vattenfall försöker stimulera återanvändning och
återvinning av byggavfall. Mängden avfall varierar från år till år
beroende på hur anläggningen bedrivs, pågående byggnads-
arbeten etc. Det mesta avfallet från Vattenfalls administrativa
kontor, som papper etc., återvinns. IT-avfall hanteras lokalt av
återförsäljare eller av specialistföretag.

Användning av avfall, aska och mineralrestprodukter

Vid förbränning av fasta bränslen och rening av rökgaser bildas
stora mängder aska och gips, som räknas som restprodukter.
När aska och restprodukter ersätter andra material leder det till
mindre förbrukning av nya resurser. Återvinningen minskar även
i betydande grad mängden aska som behöver deponeras. Större
delen av den aska och de mineralrestprodukter som kommer
från Vattenfalls anläggningar återanvänds och ökad använd-
ning uppmuntras. Studier visar att riskerna som är förknippade
med att använda aska som byggnadsmaterial är mycket små.
Vattenfall bedriver forskning tillsammans med byggnadsindu-
strin för att öka användningen av aska.

De mest betydande restprodukterna är aska från anlägg-
ningar som eldas med brunskolk eller stenkolk och gips från rökgas-
avsvavlingen. Gipset säljs till gips- och cementindustrin i Europa.

Aska från brunskolseldade kraftverk används huvudsakligen
för att återställa landskap efter brytning i dagbrott. Aska från
Vattenfalls stenkolsförbränning i Tyskland, Polen och Danmark
används inom byggnadsindustrin och för vägbyggen.

Hanteringen av aska från avfallsförbränning är strängt reg-
lerad. Askan återanvänds i största möjliga utsträckning och
mindre delar med högt metallinnehåll deponeras på särskilt

avsedda platser. Flygaska från avfallsförbränningsanläggningen i Uppsala skickas till Langøya i Norge för återanvändning som fyllnadsmaterial.

Radioaktivt avfall

Vattenfall har kärnkraftverk i Sverige och Tyskland. Det ligger på operatörens ansvar att ha tillförlitliga och godtagbara lösningar för hantering av kärnavfallet. Högaktivt radioaktivt avfall med lång livslängd, som huvudsakligen består av använt kärnbränsle, måste skyddas noggrant under hantering och transport. Det tar ungefär 100 000 år för radioaktiviteten att sjunka till en nivå som motsvarar den i uranmalmen som bränslet ursprungligen kommer ifrån. Vattenfall stöder forskning och utveckling för att hitta slutförvaringslösningar för radioaktivt avfall, en process som utförs enligt olika tidsplaner i Sverige och Tyskland.

I Sverige har Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) utvecklat en lösning för slutförvar av använt kärnbränsle. SKB ägs gemensamt av Sveriges kärnkraftsbolag.

Under 2009 valde SKB en plats nära Forsmarks kärnkraftverk, i Östhammars kommun, som den mest lämpade platsen för slutförvaring. Under 2011 ansökte SKB om de tillstånd som behövs för slutförvaret i enlighet med lagen om kärnteknisk verksamhet. SKB planerar även att ansöka om tillstånd för mellanlagret, inkapslingsanläggningen och slutförvaret i enlighet med den svenska miljöbalken.

Tidigast 2027 kan det första använda kärnbränslet placeras i slutförvar. Under tiden förvaras allt använt kärnbränsle i Sverige i vattenbassänger 30 meter under jord i ett centralt mellanlager i Oskarshamns kommun.

Det svenska radioaktiva driftavfallet som huvudsakligen består av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall lagras i ett slutförvar (SFR) 50 meter under Östersjöns botten, även det i närheten av Forsmarks kärnkraftverk.

I Tyskland undersöks planer på att skapa två slutförvar, båda i djupa geologiska formationer. Efter inledande studier har möjligheten att använda en saltformation nära Gorleben för högaktivt avfall undersökts. Undersökningen har dock ännu inte slutförts. Gorleben valdes ut bland mer än 140 saltformationer under 1970-talet. För Gorleben (eller andra förvar i saltformationer) har grundläggande teknik och verktyg redan utvecklats. I Tyskland finns mellanlagren vid kärnkraftverken och sköts av kärnkraftsbolagen.

För låg- och medelaktivt avfall med försumbar värmeutveckling är den tidigare järngruvan i Konrad fullt licensierad och under byggande. Verksamheten beräknas starta 2015.

Kostnaderna för slutförvaringen av det radioaktiva avfallet från dagens kärnkraftsproduktion betalas redan idag. Detta eftersom en stor del av kostnaderna för slutförvaringen av högaktivt radioaktivt avfall kommer att uppstå många år efter att produktionen har upphört. I Sverige betalar kärnkraftsbolagen kontinuerligt avgifter till en statlig fond, Kärnavfallsfonden, som ska täcka alla kostnader i samband med hantering och förvar av avfall och demontering av kärnkraftsreaktorer. I Tyskland ska kostnaderna

för slutförvaring av kärnavfallet bäras av de operatörer som producerar det radioaktiva avfallet. Normalt byggs i Tyskland medel upp för att täcka kostnaderna för hantering av kärnavfall och avveckling. Dessa medel stannar kvar inom kärnkraftsindustrin, det vill säga i energibolagen. De avsatta medlen redovisas i företagens respektive årsbokslut (se även EU9, sid. 29).

Avfall och mineralrestprodukter (EN22)

Behandling av avfall¹

kton	Farligt avfall exkl. radioaktiva ämnen		Ofarligt avfall	
	Återvunnet	Deponerat	Återvunnet	Deponerat
Sverige	1.0	1.3	7.3	0.4
Finland	0.002	—	0.02	0.002
Danmark	5.3	1.9	1.5	0.1
Tyskland	112.4	308.0	396.4	28.5
Nederländerna	—	0.9	—	13.0
Storbritannien	—	—	—	—
Totalt 2012	118.7	312.0	405.3	42.1
Totalt 2011	119.5	108.6	258.4	40.5
Totalt 2010	108.6	97.4	228.0	30.1
Totalt 2009	82.2	35.4	305.9	26.2
Totalt 2008 ²	79.3	32.4	263.9	26.6

Inget avfall rapporterat från Storbritannien.

1) Till farligt avfall räknas flygaska från avfallsförbränning.

2) Nederländerna ingår inte i de totala summorna för 2008.

Restprodukter

kton	Flygaska	Bot-tenaska från ugn	Aska från bio-bränsle	Slagg från avfallsförbränning	Gips	Övriga restprodukter
Sverige	—	—	41,4	68,7	1,2	12,2
Finland	—	—	—	—	—	—
Danmark	169,0	14,1	5,3	—	39,7	24,1
Tyskland	4 436,9	1 210,2	17,0	247,8	3 071,4	36,7
Nederländerna	—	—	—	—	—	—
Storbritannien	—	—	—	—	—	—
Totalt 2012	4 606	1 224	64	317	3 112	73
Totalt 2011	4 474	1 254	71	301	3 087	88
Totalt 2010	4 506	1 136	98	305	2 718	102
Totalt 2009	4 551	1 143	53	255	2 902	73
Totalt 2008	4 725	1 150	59	287	2 930	80

Övriga restprodukter består huvudsakligen av andra avsvavlingsprodukter än gips.

Radioaktivt avfall

Radioaktivt avfall	Låg- och medelaktivt radioaktivt driftsavfall (m ³)	Hårdkomponenter (ton)	Använt kärnbränsle – uttagna bränsleelement (ton)	Använt kärnbränsle – ursprungligt uraninnehåll (ton) ¹
Sverige	1 165	18	147	136
Tyskland	112	—	—	—
Totalt 2012	1 277	18	147	136
Totalt 2011	3 390	842	157	103
Totalt 2010	1 031	494	135	82
Totalt 2009	553	—	185	141
Totalt 2008	3 700	0.3	206	147

1) Ursprungligt uraninnehåll i uttagna bränsleelement.

Spill och kontaminering (EN23)

Risken för spill och annan kontaminering kontrolleras, övervakas och förebyggs lokalt. Incidenter som skulle kunna resultera i betydande miljöpåverkan, som spill, läckage och kontaminering, rapporteras enligt Vattenfalls incident- och krishanteringsramverk (ICM – Incident and Crisis Management). Se EU21, sid. 24. Kontaminerade platser har identifierats och undersökts. Åtgärder för att återställa kontaminerad mark vidtas när så är nödvändigt och i dialog med myndigheterna.

Elektromagnetiska fält (EMF)

Vattenfall uppfyller rekommenderade och lagstadgade riktlinjer rörande elektromagnetiska fält.

Böter och incidenter (EN28)

Vattenfall har en koncernövergripande organisation för incident- och krishantering (ICM – Incident and Crisis Management). Se EU21 för närmare information, sid. 24. Miljöincidenter och hantering av böter regleras enligt Vattenfalls miljöpolicy, som anger att Vattenfall ska uppfylla och följa befintliga lagar, föreskrifter och tillstånd och vidta förebyggande och/eller avhjälpande åtgärder för att minska miljöpåverkan och på förhand göra bedömningar av miljöpåverkan från nya aktiviteter. När olyckor inträffar agerar Vattenfall för att minska skadorna, reparera de skador som uppstått och vidta förebyggande åtgärder för att förhindra framtida incidenter.

Organisation och styrning

Vattenfalls styrande principer inom personalområdet beskriver koncernens inställning inom följande sex områden: lagefterlevnad och processer, kärnvärden och företagskultur, ledarskap, kompetensutveckling, kompensationer och belöningar samt organisationsstruktur. Kortfattat ska dessa principer bidra till att

- utveckla medarbetarnas prestationer på ett effektivt sätt,
- behålla de medarbetare som behövs för att uppnå de strategiska målen.

Medarbetare

Vattenfall strävar efter att främja en företagskultur och en arbetsmiljö som lockar till sig, utvecklar och håller kvar människor med ledande kompetens och som uppmuntrar till toppprestationer. Vattenfalls kärnvärden – Safety, Performance and Cooperation – är ett stöd i detta arbete.

Vattenfall har anslutit sig till FN-initiativet Global Compact och har därmed åtagit sig att följa de principer beträffande arbetsförhållanden som fastställs där. Principerna är baserade på internationella regelverk, exempelvis ILO:s kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer för multinationella bolag.

Mål och resultat inom personalområdet

Vattenfalls årliga medarbetarundersökning "My Opinion" mäter flera olika aspekter som återspeglar Vattenfalls företagskultur och arbetsmiljö. Totalt deltog 75 % av medarbetarna i undersökningen "My Opinion" 2012, vilket är en stabil nivå jämfört med förra årets deltagande (76 %). Ambitionen är att lika många, eller helst ännu fler, ska delta i kommande undersökningar.

Vattenfalls strävan att vara en attraktiv och relevant arbetsgivare följs upp genom mätningar av medarbetarnas engagemang. Under 2012 införde Vattenfall nya frågor i undersökningen för att kunna mäta medarbetarnas prestationer i enlighet med den senaste forskningen. Vattenfall uppnådde 66 % (65 %) i mätvärdet för medarbetarnas engagemang, vilket ligger under normen för hög prestanda. För mätvärdet "förutsättningar" uppnådde dock Vattenfall en fortsatt stark siffra på 71 % (69 %) för 2012.

Målvärden för det totala genomsnittet (genomsnittet för alla frågor i undersökningen som besvaras på ett positivt sätt) ingår i koncernens och de enskilda affärsenheternas affärsplaner. 2012 uppnådde Vattenfall 66 % (63 %) (+2 % över målet för 2012).

Vattenfall mäter hur attraktivt bolaget är bland teknikstuderande genom att använda sig av externa referenspunkter, exempelvis employer branding-företaget Universums ranking

av arbetsgivare. 2012 hamnade Vattenfall på 4:e plats bland teknikstuderande i Sverige (5:e plats 2011), på 26:e plats i Tyskland (27:e plats 2011) och på 55:e plats i Nederländerna med varumärket Nuon (80:e plats 2011).

Organisationsansvar

Koncernstaben Human Resources stöder verksamheten och ger råd om strategisk utveckling och utförande. Målet är att verksamheten i så hög grad som möjligt ska kunna samarbeta effektivt över nationella gränser.

Rekrytering

Att säkra rätt kompetens kräver övervakning av arbetsmarknadens läge och noggrann planering. Kritiska framtida kompetensområden som har identifierats inom hela verksamheten är projektledning, bred och mångsidig teknisk kunskap, ledarskap

och kommersiell kompetens. I synnerhet har Vattenfall noterat en ökad konkurrens om teknisk kompetens.

Marknadsorienterade löner och förmåner – inklusive resultatbaserad kompensation – är en förutsättning för att kunna rekrytera och behålla kompetenta medarbetare. Vattenfall erbjuder konkurrenskraftiga löner och förmåner och strävar efter att vara en arbetsgivare som belönar goda prestationer, upptäcker potential och använder flexibla lösningar för att underlätta medarbetarnas arbete. Därför erbjuder Vattenfall individuella och differentierade löner med fokus på prestationer och potential.

I Vattenfalls affärsstrategi ingår användning av nyckelkompetenser tvärs över geografiska och organisatoriska gränser. En proaktiv strategi för mobilitet hos personalstyrkan säkerställer att processer och verktyg finns på plats för att underlätta internationella uppdrag och projekt.

Personalstyrka (LA1, EU17)

Total personalstyrka (heltidsekvivalenter)² (den 31 december)¹

	2012			2011		
	Män	Kvinnor	Totalt	Män	Kvinnor	Totalt
Sverige	6 634	2 297	8 931	6 455	2 158	8 613
Danmark	573	104	677	544	105	649
Finland	24	28	52	221	156	377
Polen	71	20	91	76	23	99
Tyskland	13 635	4 094	17 728	14 886	4 522	19 408
Nederländerna	3 872	1 245	5 117	4 163	1 254	5 417
Belgien	1	2	3	—	—	—
Storbritannien	101	60	161	60	41	101
Frankrike	12	10	22	3	5	8
Serbien	8	4	12	10	3	13
Totalt	24 930	7 864	32 794	26 418	8 267	34 685

1) Inom Vattenfall finns inga personalkategorier definierade och informationen är därför inte uppdelad på olika kategorier. Uppdelningen visar var varje enskild individ är anställd.

2) Med heltidsekvivalenter menas antalet medarbetare omräknat till heltidsanställda. Till exempel motsvarar två halvtidstjänster en heltidstjänst.

Underentreprenörer

Entreprenörer används i den dagliga driften för att tillfälligt fylla kompetensluckor. För att kunna hantera dessa kontrakt centralt har Vattenfall skapat ett särskilt projekt, Resource Management Center. I det första skedet omfattar Resource Management Center externa entreprenörer i Tyskland, Nederländerna och

Sverige. Avsikten är emellertid att utöka verksamheten till hela koncernen och därigenom kunna följa den mängd extern hjälp som anlitas.

Säsongsarbetare tas in vid behov. Konsulter används både för att få tillgång till extra kompetens och under toppar i arbetsbelastningen.

Personalomsättning (LA2)

Personalomsättning¹, %
(extern rekrytering/extern avgång)

	2012	2011
Sverige (inklusive övriga länder)	4,5	7,3
Danmark	3,1	13,5
Finland	—	8,7
Tyskland	3,4	2,0
Polen	—	4,0
Storbritannien	5,5	6,9
Nederländerna	5,3	7,9

1) Personalomsättningen är baserad på antalet medarbetare med fast anställning som lämnade Vattenfallkoncernen på egen begäran. Uppgifter om personalomsättningen uppdelat på kön eller ålder samlas inte in på koncernnivå.

Processer för att trygga tillgången på kompetent arbetskraft (EU14, EU15)

Att trygga tillgången på kompetent arbetskraft är en av de viktigaste personalfrågorna. Under de närmaste fem åren kommer ungefär 9 % av Vattenfalls medarbetare att gå i pension och inom de närmaste tio åren ungefär 20 %. Eftersom marknadsförhållandena och de politiska förhållandena förändras över tid, liksom konsumenternas beteende, kommer dessutom behovet av olika kompetenser och kunskaper att förändras.

Vattenfall process för talent management är integrerad med affärsstrategierna för att säkerställa koncernens förmåga att utveckla och behålla den kompetens som bolaget behöver för att kunna ta sig an framtida utmaningar. I processerna ingår kompetensplanering, ledningsplanering, ledarskapsutveckling och gränsöverskridande rörlighet (dessa processer beskrivs på sidorna 17–18).

Vattenfall har ett internt jobbtorg där alla lediga tjänster inom koncernen utannonseras. Det innebär att koncernen har ett gemensamt globalt system som ger många möjligheter att söka jobb över geografiska gränser och funktionsgränser.

Säkerhetsutbildning för entreprenörer (EU16, EU18)

Alla entreprenörer och underentreprenörer som arbetar på Vattenfalls kraftverk och anläggningar får nödvändig arbetsmiljö- och säkerhetsinformation. Informationens och utbildningens innehåll och omfattning beror på entreprenörernas och underentreprenörernas arbetsområden och arbetsuppgifter. På alla nya byggprojekt genomgår 100 % av alla entreprenörer en inledande utbildning som följs av ett test. Alla arbetare måste klara

testet innan de släpps in på byggarbetsplatsen. Utbildningsprogrammen är särskilt framtagna för varje enskild byggarbetsplats. Dessutom måste alla som arbetar på arbetsplatsen vara certifierade för detta. På så sätt har stora byggprojekt lyckats nå viktiga milstolpar i fråga om arbetade timmar utan LTI (Lost Time Injury – förlorad tid på grund av skada): Magnum-projektet i Nederländerna passerade 5 000 000 arbetstimmar utan LTI. Twingo-projekten i Nederländerna uppnådde 1 000 000 arbetstimmar utan LTI och Moorburg-projektet i Tyskland klarade milstolpen 1 000 000 arbetstimmar två gånger (enligt siffrorna från november 2012, medarbetare och entreprenörer sammanräknat). LTIF-talen har också sjunkit dramatiskt. Under en 12-månadersperiod sjönk LTIF med 6,6 procentenheter till 1,5 (september 2011–september 2012). De förebyggande arbetsmiljö- och säkerhetsåtgärderna täcker in alla viktiga risker inom ramen för Vattenfalls anläggningar, kraftverk och processer, och åtgärderna anpassas efter de olika nationella lagstadgade krav som gäller för specifika kraftverk eller anläggningar.

Som en del av inköpsprocessen får leverantörer, underentreprenörer och underleverantörer skriva under Vattenfalls uppförandekod för leverantörer. I detta ingår att respektive lands arbetsmiljö- och säkerhetslagstiftning ska följas och det måste kontrolleras att medarbetarna har genomgått nödvändig arbetsmiljö- och säkerhetsutbildning. I Vattenfalls arbetsmiljö- och säkerhetspolicy fastställs att entreprenörers personal ska behandlas på samma sätt som Vattenfalls egna medarbetare i fråga om arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor. Samtidigt förväntar sig Vattenfall att entreprenörerna följer koncernens arbetsmiljö- och säkerhetsföreskrifter när de arbetar för Vattenfall.Handledning och utbildning utförs i den decentraliserade linjeorganisationen och uppgifter om antalet deltagare samlas inte in på koncernnivå.

Förhållande mellan medarbetare och ledning

Medarbetarundersökningen "My Opinion" genomförs en gång om året och täcker in många olika ämnen och aspekter. Genom "My Opinion" får medarbetarna möjlighet att uttrycka sina åsikter om det dagliga arbetet, ledningen och bolaget. Verktöget används inom hela organisationen som en utgångspunkt för åtgärdsplaner för att förbättra arbetsmiljön. Bra arbetsmetoder som tas fram genom åtgärdsplanerna sprids vidare och blir viktiga verktyg för ledningen.

Dessutom vidtas åtgärder på bolagsnivå för att ge stöd från ett koncernperspektiv. Definierade fokusområden för bolaget sätter fokus på viktiga koncernövergripande förbättringsaspekter.

Andel av personalstyrkan som omfattas av kollektivavtal (LA4)

Medarbetare som omfattas av kollektivavtal, uppskattning i %¹

	2012	2011
Sverige	98	98
Danmark	44	44
Finland	95	95
Polen	76	98
Tyskland	98	98
Nederländerna	98	98
Storbritannien	n.a	n.a

Medarbetare som representeras av fackföreningar, uppskattning i %

	2012	2011
Sverige	85	85
Danmark	70	70
Finland	85	85
Polen	0	55
Tyskland	70	70
Storbritannien	i.u.	i.u.
Nederländerna	i.u.	i.u.

1) Data om entreprenörer samlas inte in på koncernnivå.

Förändringar i verksamheten (LA5)

Kollektivavtalen och regleringarna i fråga om verksamhetsförändringar skiljer sig åt mellan de länder där Vattenfall bedriver verksamhet, beroende på nationell lagstiftning och kollektivavtal.

Arbetsmiljö och säkerhet

Att skydda hälsan och säkerheten för de personer som påverkas av Vattenfalls verksamhet är en så pass viktig fråga att Vattenfall har definierat säkerhet som ett av koncernens kärnvärden. Vattenfall har åtagit sig att skapa en säker och hälsosam arbetsmiljö, vilket innebär att koncernens målsättning är: inga skador, inga arbetsrelaterade sjukdomar och inga säkerhetsrelaterade tillbud. Vattenfalls arbete för att nå detta mål innefattar en systematisk och proaktiv inställning till arbetsmiljö och säkerhet i alla koncernens aktiviteter.

I Vattenfalls arbetsmiljöpolicy anges som mål att ingen på Vattenfall ska skadas eller bli sjuk till följd av sina arbetsuppgifter. Risker bör reduceras i så hög grad som möjligt. Inget arbete är så viktigt att det får utföras på ett osäkert sätt. När en situation blir osäker måste medarbetaren omedelbart sluta arbeta.

Den högsta ledningen är involverad i arbetsmiljöarbetet genom att fastställa säkerhetsmål som sedan följs upp.

Vattenfalls chefer fungerar även som förebilder genom att propagera för och demonstrera hälso- och säkerhetsorienterade arbetssätt.

Generellt sett har Vattenfall en förebyggande inställning och inför hela tiden nya bra arbetsmetoder inom arbetsmiljöarbetet. För att få en god arbetsmiljö arbetar Vattenfall med en kontinuerlig förbättringsprocess. Arbetsmiljöfrågor ingår i ledningens styrkort och i affärsplaneringsprocessen. Dessutom har ett program för att utveckla företagets säkerhetskultur startats. Dessa aktiviteter har bidragit till att antalet olyckor har minskat med 30 % jämfört med föregående år (se även LA7).

Vattenfall arbetar även aktivt för att förbättra medarbetarnas hälsa genom att erbjuda regelbundna hälsokontroller och vidta förebyggande åtgärder i enlighet med den nationella lagstiftningen. Bolaget stöder aktivt långtidssjukskrivna medarbetare så att de kan återgå till arbetet.

Medarbetarnas välbefinnande och säkerhet mäts varje år i medarbetarundersökningen "My Opinion". Detta instrument gör det möjligt att analysera arbetsmiljöstatusen för varje enhet och det fungerar som en utgångspunkt för lämpliga åtgärder för varje grupp inom Vattenfall. Under 2010 gjordes en översyn av arbetsmiljöfrågorna i medarbetarundersökningen för att kunna få fördjupad information inom detta område. I undersökningen 2012 var 61 % positiva till insatserna inom hälsa och 67 % positiva till insatserna inom säkerhet.

Arbetsmiljö- och säkerhetskommittéer (LA6)

Arbetsmiljö- och säkerhetskommittéer är organiserade på verksamhetsnivå. Kommittéerna hanterar lokala problem och lämnar förbättringsförslag åt ledningen. Vattenfalls medarbetare är väl informerade om olika initiativ och program som bidrar till säkra arbetsförhållanden. Mer än 75 % av den totala personalstyrkan är representerad i formella gemensamma arbetsmiljö- och säkerhetskommittéer för ledning och medarbetare.

Skador, frånvaro och dödsolyckor (LA7)

2012 lyckades Vattenfall minska olycksfallsfrekvensen (LTIF – Lost Time Injury Frequency) med omkring 30 %. Detta beror på att säkerhetsmedvetenheten har ökat, till följd av en ökad fokusering på kärnvärdet säkerhet, och på att olika förebyggande åtgärder har vidtagits. Tyvärr skadades arbetsledaren för en entreprenör med dödlig utgång vid bolagets koleldade kraftverk i Wedel i Tyskland. Olyckan utreddes och Vattenfall har vidtagit flera åtgärder för att förbättra säkerheten i arbetsmiljön.

Siffrorna för frånvaro varierar i de olika länder där Vattenfall bedriver sin kärnverksamhet. Vattenfall arbetar för närvarande med att införa ett koncernövergripande hälsosystem som ska göra det möjligt att utbyta kunskaper om bra arbetssätt mellan koncernens olika enheter och länder.

	2012	2011	2010	2009
LTIF				
Rapporterade olyckor på arbetet (per 1 000 000 arbetstimmar)	2,3	3,3	4,5	4,3
Sjukfrånvaro (%)	4,2 ¹	3,9	3,8	3,2
Arbetsrelaterade dödsfall	1 ²	2 ³	2 ⁴	3 ⁵

- 1) Beräkningsprincipen för 2012 har ändrats på grund av en internationell anpassning. Ökningen av sjukfrånvaron följer en europeisk trend.
- 2) Den 25 februari 2012 skadades arbetsledaren för en entreprenör med dödlig utgång vid Vattenfalls koleldade kraftverk i Wedel i Tyskland, vid arbete med lossning och lagring av kol.
- 3) Den 23 februari 2011 avled en medarbetare av en elstöt vid underhållsarbete på en transformatorstation. Den 11 juli 2011 föll en person som var anställd på ett entreprenörsföretag från 25 meters höjd och avled. Han arbetade med att renovera stålkonstruktionen på en elstolpe.
- 4) Den 10 februari 2010 skulle en entreprenör leverera träflis till en motagningsstation för biobränsle då han föll på ett transportsystem och drogs in i rivaren. Den 24 mars 2010 avled en entreprenörs kabelläggare efter att ha kommit i kontakt med elström (10 kV) när han klättrade upp i en stolpe.
- 5) En dykare (entreprenör) sögs ned under vattnet och avled. En medarbetare gick in i fel ställverk och dog av en elstöt. Vid underhållsarbete i en bassäng på ett pumpkraftverk gick ett rep från maskinen sönder och en man drunknade.

Siffror rapporteras från alla delar av organisationen en gång per kvartal, som en del av den vanliga rapporteringsprocessen. Med olycka menas en akut incident som inträffat under arbetet och som resulterat i en personskada. I de arbetsrelaterade dödsfallen räknas även externa entreprenörer med. Det finns inga kvalitativa uppgifter tillgängliga för arbetsrelaterade sjukdomar på koncernnivå. Arbetsrelaterade sjukdomar följs dock upp i enlighet med nationell praxis av arbetsmiljöorganisationen och ledningen. Eftersom olika regler gäller i de olika länder där koncernen bedriver verksamhet rapporteras inte olyckor på väg mellan arbetet och hemmet eller antal förlorade arbetsdagar per anställd till följd av olyckor.

Stöd för att förebygga och hantera allvarliga sjukdomar (LA8)

Vattenfalls olika bolag har en lång tradition av att främja medarbetarnas hälsa och vidta åtgärder för att förhindra olyckor och allvarliga sjukdomar. Därför genomförs förebyggande medicinska kontroller i enlighet med den nationella arbetsmiljölagstiftningen i respektive land. Medarbetare med nattskiftsarbete eller som utsätts för buller, värme, risker för synen, arbete på höga höjder, kemikalier, joniserande strålning, damm osv. kan söka medicinsk hjälp och genomgå ytterligare tester av olika specialister vid behov. Medarbetare som har utsatts för allvarliga ris-

ker, exempelvis exponerats för asbest, genomgår regelbundna uppföljningskontroller för att säkerställa en tidig diagnos på eventuella tillstötande sjukdomar.

Dessutom erbjuds medarbetarna olika förebyggande åtgärder, som kurser i ryggråning och olika hälsofrämjande aktiviteter. Inom stora delar av organisationen ingår även vaccinationsprogram mot influensa och andra sjukdomar i det hälsofrämjade arbetet. Medicinsk hjälp vid akutfall är en viktig del av arbetsmiljöskyddet. Vattenfall har ett permanent utbildningsprogram inom första hjälpen för medarbetare. Alla medarbetare har tillgång till individuell rådgivning och hjälp av professionella kuratorer eller psykologer. Program för återintegrering av medarbetare och hantering av handikapp har tagits fram.

Fackliga överenskommelser om arbetsmiljö (LA9)

En god arbetsmiljö är av stor strategisk betydelse för Vattenfall och samarbete med fackföreningarna är en viktig del av arbetsmiljöarbetet. Reglerna och riktlinjerna skiljer sig åt mellan de olika länder där Vattenfall bedriver verksamhet. I alla länder där Vattenfall bedriver verksamhet regleras dock arbetsmiljöfrågor i lagstiftningen och fackliga överenskommelser täcker normalt inte in dessa frågor i detalj.

Trygga tillgången på kompetent arbetskraft (EU14)

Det är mycket viktigt för Vattenfall att trygga rätt kompetenser. Därför har koncernen en årlig kompetensplaneringsprocess för att analysera organisationens aktuella kompetensstatus och framtida kompetensbehov. Analyserna är en integrerad del av affärsplanen och används för att identifiera eventuella kompetensluckor. Syftet med processen är att säkerställa att organisationen har rätt färdigheter, på både kort och lång sikt.

Kompetensplanerna definierar behovet av rekrytering (kompetenser från den externa arbetsmarknaden) och kompetensutveckling (utveckling av befintliga medarbetare). Nya eller snabbt växande affärsområden kräver en högre rekryteringstakt. För andra områden eller verksamhetsstadier är strategier för kompetensutveckling och utbildning de viktigaste verktygen för att minska de identifierade kompetensluckorna.

Handlingsplaner tas fram för att tillgodose såväl koncernens behov som lokala behov och se till att bolaget har tillräcklig kompetens i framtiden. Kompetensplaneringsprocessen täcker in sådana frågor som effektivitetsförbättring, införande av ny teknik, investeringar, kompetensutveckling, rekrytering, jobbrotation, traineeprogram, demografiska analyser och användning av konsulter. Vissa kompetensbehov gäller för hela Vattenfall och kräver koncernövergripande initiativ, som kompetens inom ledarskap och projektledning, arbetsmiljö eller språkkunnet. Andra kompetenser är unika

för affärsområdet och kräver lokala kompetensplaner. Till exempel används långsiktiga samarbeten med utvalda skolor och universitet för att trygga den framtida tillgången på regionala nyckelkompetenser.

Ledningsgruppsplanering

Den årliga planeringsprocessen av ledningsgrupper och ledarskapsutveckling ger en analys av kapaciteten hos ledningsgrupper, potential och utvecklingsbehov i fråga om styrning och ledarskap inom koncernen och information som underlättar planeringen av efterträdare till olika befattningar. För att kunna sköta en stor del av rekryteringen internt fokuserar Vattenfall på tidig utveckling av bolagets ledare utifrån en strategi och ett ramverk för ledarskapsutveckling.

I samarbete med koncernledningen och Vattenfalls olika Business Divisions erbjuder Vattenfall Management Institute (VMI) möjligheter till ledarskapsutveckling och chefsutbildning för individer på alla ledningsnivåer och i alla steg i karriären. För att utveckla chefernas förmåga att hantera snabba förändringar och arbeta i olika kulturer har ökad tonvikt lagts vid internationell ledarskapsutbildning och förändringsträning.

Kompetensutveckling av projektledare och planering av efterträdare inom samma yrkesgrupp är en viktig grupp som prioriteras.

Utbildning (LA10)

Resultathanteringsprocessen är en plattform för individuell kompetensutveckling, där medarbetare och chefer definierar och tillsammans kommer överens om individuella utvecklingsplaner och åtgärder.

I den årliga medarbetarundersökningen "My Opinion" 2012 svarade 69 % av medarbetarna (gott och väl över det externa jämförelsetalet) att de utbildningsmöjligheter som erbjuds är tillräckliga för att de ska kunna utföra sitt nuvarande arbete på ett tillfredsställande sätt. Det är på samma nivå som 2010 och 2011.

De individuella utvecklingsplanerna innehåller såväl utvecklingsaktiviteter på jobbet som på annan plats. Samtidigt som utbildningsprogram är viktiga verktyg för utveckling, utvecklas medarbetarnas kunskaper och kompetenser huvudsakligen i deras dagliga arbete, genom samarbete med kollegor och i uppdrag och projekt.

De individuella utvecklingsplanerna följs upp åtminstone två gånger per år.

Vidareutbildning och livslångt lärande (LA11)

Vattenfall erbjuder olika utbildningsprogram för att säkerställa att medarbetarna har den kompetens som krävs för att Vattenfall ska kunna bibehålla en hög prestanda och uppfylla bolagets strategiska mål, samt för att främja medarbetarnas personliga utveckling och livslånga lärande. För utvalda nyckelkompetenser håller interna utbildningsprogram på att tas fram för att trygga tillgången på affärskritiska kunskaper och för att uppfylla de rättsliga kraven – exempelvis inom vissa delar av kärnkraftsområdet. För andra tekniska eller funktionella kompetenser samarbetar Vattenfall med specialiserade utbildningsleverantörer. Alla utbildningsprogram utvärderas för att hela tiden kunna förbättras.

Det finns flera stödprogram för att stödja interna utbildningskurser, för att ge ekonomiska bidrag till extern utbildning och för ledighetsperioder med garanterad återkomst.

Uppföljning av prestationer och karriärutveckling (LA12)

Det är viktigt att följa upp personalens prestationer och karriärutveckling för att säkerställa att Vattenfalls arbetsmiljö- och kompetensutvecklingsmål uppfylls. I medarbetarundersökningen "My Opinion" 2012 svarade 85 % av medarbetarna att de under de senaste 12 månaderna hade haft ett samtal med sin chef där arbetsmålen tydligt klargjorts, vilket är två procentenheter mer än 2011. Dessutom visste 89 % vilka färdigheter och kompetenser de behöver utveckla för att nå sina prestationsmål (även detta två procentenheter högre än i det föregående årets undersökning). Kontinuerlig uppföljning av medarbetares och chefers prestationer är en mycket viktig del av Vattenfalls resultatkultur. Målet är att 100 % av medarbetarna ska ha en individuell utvecklingsplan som omfattar utvecklingsåtgärder genom utbildning, uppdrag och arbetslivserfarenhet.

Mångfald och jämställdhet

Vattenfalls HR-policy beskriver bolagets syn på mångfald och jämställdhet och visar hur viktig denna fråga är:

"Vi eftersträvar mångfald i arbetsgrupper och enheter avseende kön, ålder, bakgrund och erfarenhet och gör det möjligt för medarbetare från olika enheter och av olika nationaliteter att arbeta tillsammans. Detta skapar värde för vår verksamhet genom att utvecklingsmöjligheter skapas för medarbetarna samtidigt som vår samlade kompetensbas växer och vår kulturella förståelse stärks."

Denna policy fastställer Vattenfalls ambition att personalstyrkan bör återspegla de samhällen där bolaget bedriver verksamhet. Vattenfall ska se till att alla medarbetare har samma möjligheter och rättigheter och göra mångfald till en naturlig del av den dagliga verksamheten.

Mål och aktiviteter för att förbättra mångfald

Vattenfall strävar efter att vara en förebild inom området mångfald. Vattenfall arbetar för att andelen kvinnliga chefer ska vara minst lika stor som andelen kvinnliga medarbetare. För att öka antalet kvinnliga chefer har Vattenfall satt upp ett gemensamt mål för 2015 som regelbundet följs upp. Vattenfall ska fokusera på en jämnare könsfördelning i alla HR-processer, exempelvis vid rekrytering, vid planering för efterträdare till tjänster, i ledningsplaneringsprocesser, och i kompetensutvecklingsåtgärder.

För att kunna locka många olika personer till bolaget och öka Vattenfalls attraktivitet som arbetsplats för målgruppen teknikstuderande genomför Vattenfall olika evenemang i alla länder där Vattenfall bedriver verksamhet. Ett exempel är den särskilda dag för kvinnor som Vattenfall anordnar en gång om året i samarbete med svenska universitet. Syftet är att uppmuntra unga kvinnor att välja en teknisk utbildning.

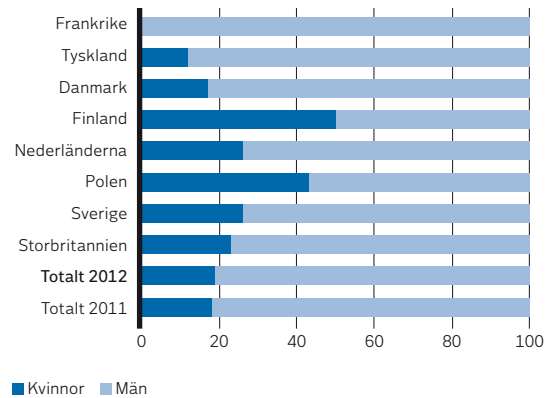
Särskilt fokus har lagts på den tyska marknaden där Vattenfall fortsätter att öka sina satsningar för att nå en bättre könsbalans. Till exempel samarbetar Vattenfall, för att främja mer jämställda arbetsförhållanden, med "pme Familienservice GmbH" som är en stiftelse som hjälper familjer att uppnå en bättre balans mellan arbetsliv och fritid genom att ge råd och arrangera olika former av omvårdnad, exempelvis barnomsorg och äldreomsorg.

Vattenfall strävar dessutom efter att återspegla samhället i fråga om etnisk bakgrund. En av Vattenfalls satsningar i Nederländerna kallas "Giving Back". Den stimulerar begåvade utländska studenter att fullt ut utnyttja sin kapacitet för att senare kunna bli en förebild.

För att få en mer balanserad åldersstruktur använder Vattenfall resultaten från kompetensplaneringsprocessen som utgångspunkt för rekryteringsarbetet bland studenter, program för kunskapsdelning och allmän kompetensutveckling. Särskilda aktiviteter för att trygga den interna kunskapsöverföringen har inrättats, bland annat genom att två personer jobbar parallellt. Vattenfall strävar efter att ge alla medarbetare optimala arbetsförhållanden, till exempel genom att erbjuda behovsanpassade arbetsuppgifter, ett antal olika hälsofrämjande aktiviteter (t.ex. yoga och Viktväktar-kurser) och livslångt lärande.

Sammansättning av beslutsfattande grupper (LA13)

Sammansättning av beslutsfattande grupper (chefer), %

Land	Kvinnor	Män	Totalt
Frankrike		2	2
Tyskland	160	1 173	1 334
Danmark	8	40	48
Finland	2	2	4
Nederländerna	113	320	433
Polen	4	5	9
Sverige	223	638	861
Storbritannien	2	7	9
Totalt 2012	512	2 187	2 699
Totalt 2011	519	2 288	2 807
N-nivå ¹			
N	2	7	9
N-1	20	38	58
N-2	38	149	187
N-3	89	353	442
N-4	150	566	716
N-5	174	648	823
N-6	38	398	436
N-7	1	29	30
Totalt	512	2 187	2 699

1) Redovisningsnivån identifierar var i hierarkin en organisatorisk enhet befinner sig och återspeglar antalet rapporteringsnivåer under en medlem i koncernledningen.

Det finns inga uppgifter om olika åldersgrupper. Uppgifter om minoritetsgrupper får inte samlas in enligt lag.

Mänskliga rättigheter

Organisation och styrning

Vattenfall visar full respekt för mänskliga rättigheter när bolaget bedriver sin verksamhet och strävar efter att vara en bra och pålitlig samhällsmedborgare genom att alltid följa lagar, regler och bra arbetsmetoder i fråga om mänskliga rättigheter. Vattenfall bedriver sin verksamhet i regioner där regler och föreskrifter kring grundläggande mänskliga rättigheter har en lång historia och är väletablerade. Till exempel är arbetsrätten, som rör sådana saker som arbetsförhållanden, föreningsfrihet och förbud mot tvångsarbete, reglerad och genomförd inte bara på grundlagsnivå utan även på en mer detaljerad nivå. Det finns dock risker för brott mot de mänskliga rättigheterna i Vattenfalls försörjningskedja. Risker inom området mänskliga rättigheter identifieras och förebyggs som en självklar del av den vardagliga verksamheten inom det normala ledningssystemet.

Policy

Vattenfalls ståndpunkt i fråga om mänskliga rättigheter uttrycks i koncernens uppförandekod, uppförandekoden för leverantörer, HR-policy och genom bolagets åtaganden enligt FN-initiativet Global Compact.

Vattenfall har en uppförandekod för leverantörer som bygger på FN-initiativet Global Compact och uppmanar alla leverantörer att följa de tio principerna i FN-initiativet, vilket innefattar mänskliga rättigheter.

Vattenfall anslöt sig till FN-initiativet Global Compact 2008. Genom sitt stöd för den svenska regeringens initiativ "Globalt Ansvar" åtog sig dock Vattenfall redan 2002 att följa principerna i FN-initiativet Global Compact och OECD:s riktlinjer för multinationella företag och kommer även att införa FN:s vägledande principer.

Investerings- och inköpsrutiner

Vattenfall köper in stora mängder bränslen och material, tillsammans med olika tjänster, för att kunna bedriva sin verksamhet. Oavsett om bolaget bryter brunkol på egen hand, köper in andra bränslen via en partner eller ger en partner i uppdrag att utföra underhåll på ett kraftverk ställer Vattenfall höga krav.

Vattenfalls koncernövergripande uppförandekod för leverantörer är baserad på FN-initiativet Global Compacts principer. Den har delgivits tusentals leverantörer och ingår i Vattenfalls kontrakt sedan början av 2009.

För att säkerställa att leverantörerna accepterar uppfö-

randekoden för leverantörer och uppfyller minimikraven, har Vattenfalls koncernstab Inköp utvecklat en lösning där bolagets viktigaste leverantörer av gods och tjänster ombeds genomgå en förhandskvalificeringsprocess. Denna process hanteras inom Vattenfall Supplier Bank (VSB), en webbaserad lösning som kan nås via Vattenfalls webbplats.

Vattenfall håller för närvarande på att gå igenom och uppdatera sin uppförandekod för leverantörer och förbättra sina processer för att granska och övervaka leverantörer. Införandet av den nya uppförandekoden för leverantörer och de förbättrade processerna kommer att påbörjas under 2013.

Granskning av investeringar med avseende på efterlevnad av mänskliga rättigheter (HR 1-2)

Vattenfalls verksamhet bedrivs i länder med väletablerade regelverk och vanligtvis sker ingen granskning av investeringar med avseende på efterlevnad av mänskliga rättigheter. I specifika fall utförs dock en sådan granskning, exempelvis när Vattenfall köpte 20 % av Buchanan Renewables Fuel i Liberia 2010 genom dotterbolaget Vattenfall Biomass Liberia. Vattenfall sålde sin andel i företaget 2012.

Alla Vattenfalls leverantörer av kärnbränsle i alla steg i försörjningskedjan granskas regelbundet inom områdena kvalitet, miljö och hållbarhet som en del av den normala leverantörsutvärderingen. Dessutom granskas alla ursprungsläder (dvs. platsen där produktionsanläggningen ligger) med avseende på mänskliga rättigheter som en del av en dokumenterad process som innefattar granskning av leverantörens policybeslut, kommunikation och praktiska agerande i arbetet med att respektera och stödja de mänskliga rättigheterna. Dessa granskningar omfattar även andra aspekter av principerna i FN-initiativet Global Compact, som arbetsrätt och miljöpåverkan. Alla kontrakt rörande kärnbränsle som tecknats efter 2008 innehåller en paragraf om principerna i FN-initiativet Global Compact.

Vattenfall är medlem i det nystartade initiativet Bettercoal, vars uppdrag är att ständigt förbättra företagets ansvarstagande i försörjningskedjan för kol.

Vattenfall planerar att öka användningen av biobränsle i verksamheten. Specifika kriterier håller för närvarande på att tas fram för att hantera riskerna inom försörjningskedjan för biobränsle.

Uppförandekod

- Vattenfalls uppförandekod omfattar efterlevnad av lagar och föreskrifter (affärsetik) och hållbarhetsfrågor (exempelvis människor och miljö). Kodens regler anges i form av åtta principer och dessa, tillsammans med koncernens kärnvärden, bestämmer vårt beteende. Uppförandekoden kompletteras med policybeslut och detaljerade instruktioner.
- Hälsa och säkerhet – Vi driver våra anläggningar på ett säkert sätt för att skydda våra medarbetares och allmänhetens hälsa.
- Människor – Vi gör det möjligt för våra medarbetare att utveckla sin fulla potential och ger alla lika möjligheter.
- Kunder och leverantörer – Vi tar ansvar längs hela värdekedjan när det gäller att fastställa normer för leverantörer och tar hänsyn till kundernas behov och rättvis konkurrens.
- Affärsetik – Vi följer alla lagar och förordningar som kan appliceras på vår verksamhet. Vi har även en nolltoleranspolicy mot mutor och undviker intressekonflikter.
- Kommunikation – När det gäller potentiell inverkan på koncernens anseende bör vi alltid agera för att samordna budskapen, så att informationen är konsekvent och korrekt. När vi kommunicerar – i egenskap av medarbetare eller som privatperson – är vi ständigt medvetna om hur våra uttalanden och vårt beteende kan påverka Vattenfalls anseende.
- Informationssäkerhet – Vi är medvetna om att information är en viktig tillgång för Vattenfall. Vi säkrar viktig och känslig information, för att trygga dess integritet, tillgänglighet och sekretess.
- Företagsresurser – Vi tar hänsyn till hållbarhet och kostnads-effektivitet när vi använder företagets resurser.
- Miljö – När vi väljer mellan olika lösningar tar vi hänsyn till hur de påverkar människor, miljön och samhället. Vi använder alla resurser effektivt och minimerar miljöpåverkan i den mån det är möjligt.

Utbildning i mänskliga rättigheter (HR3)

Vattenfalls medarbetare måste känna till och agera enligt koncernens uppförandekod som innehåller grundläggande information om mänskliga rättigheter. Uppförandekoden ingår i ledningssystemet och medarbetarna når den via Vattenfalls intranät. Uppgifter om antalet timmar som ägnas åt utbildning samlas inte in.

Arbete mot diskriminering

Vattenfall tolererar inte några former av förolämpande beteenden eller trakasserier på arbetet eller i arbetsrelaterade situationer. Alla ska behandlas med respekt. Detta gäller inom alla områden, inklusive rekrytering, löner, förmåner, arbetsmiljö, utbildning, befordran och ledarskap. Det gäller inte heller bara medarbetare, utan alla människor som kommer i kontakt med Vattenfall, inklusive kunder och potentiella medarbetare i rekryteringsprocessen. Alla som kommer i kontakt med Vattenfall ska alltid behandlas med respekt, oavsett hans eller hennes bakgrund och personlighet.

Eftersom Vattenfall kraftigt fördömer alla former av diskriminering är det Vattenfalls policy är att erbjuda lika möjligheter i arbetslivets alla situationer, med början i rekryteringen av medarbetare. Alla medarbetare och potentiella medarbetare ska ges samma möjligheter och rättigheter, oavsett ålder, kön, religion, sexuell läggning, handikapp, politiska åsikter eller medlemskap, etnicitet, nationellt eller socialt ursprung eller andra faktorer.

Vattenfall stödjer de principer om mänskliga rättigheter som fastställs i FN-initiativet Global Compact och säkerställer att bolaget inte medverkar i några brott mot de mänskliga rättigheterna.

Diskriminering (HR4)

Ett fall av diskriminering rapporterades under 2012.

Föreningsfrihet och kollektivavtal samt förebyggande av barnarbete och tvångsarbete (HR5–7)

På Vattenfalls marknader garanteras föreningsfriheten i grundlagen och styrs av ett antal specifika lagar. Likaså är barnarbete och tvångsarbete förbjudet enligt flera specifika lagar. Dessa lagar följs inom hela organisationen.

Vattenfall motsätter sig alla former av barnarbete och tvångsarbete.

Hantering av klagomål

Vattenfall har ett koncernövergripande "whistle blowing"-system. Se även "Hållbarhetsarbetets styrning och inriktning", sid. 6.

Rättigheter för ursprungsbefolkning och minoritetsgrupper

Vattenfalls verksamheter har både en social och en miljömässig påverkan. Huvudsakligen är det två inhemska etniska minoriteter som direkt påverkas av Vattenfalls verksamheter, sorberna i Tyskland och samerna i Norden.

Sorberna är en etnisk minoritet som lever i östra Tyskland i områden där Vattenfall bedriver omfattande verksamhet. För att stödja och bevara den sorbiska kulturen ger Vattenfall ekonomiskt stöd till den sorbiska organisationen Domowina i

östra Tyskland. Domowina och Vattenfall vill stärka det konstruktiva samarbetet framöver. Under 2007 togs ett viktigt steg när representanter från Domowina och Vattenfall antog en gemensam deklaration där Vattenfall uttrycker sitt stöd för den sorbiska befolkningen i de regioner där gruvdrift pågår, genom att säkerställa att deras sociala och etniska identitet bevaras. Bland de åtgärder som vidtagits är främjande av det sorbiska språket och sorbernas ekonomi och turism, stöd för sorbiska medier, traditioner och konst, samt dokumentation av sorbernas historia och utveckling.

I norra Sverige har Vattenfall många vattenkraftverk. Samerna, en ursprungsbefolkning som tidigare var nomadiska renskötare, har bott i de norra delarna av Norge, Sverige, Finland och Ryssland sedan urminnes tider. Samerna utgör idag en etnisk minoritet i Sverige, med eget språk och en rik kulturell tradition.

Vattenfalls vattenkraft växte från början av 1900-talet till 1960-talet och av naturliga skäl har byggandet av vattenkraftverken i norra Sverige haft en inverkan på renskötseln. Vattenfall har en kontinuerlig dialog med de samiska folkgrupperna, precis som med alla andra intressentgrupper. Ett stort antal program för att minska problemen har dragits igång och sponsrats av Vattenfall, däribland byggandet av alternativa övergångar för renhjordarna.

Dessutom hjälper Vattenfall till att bevara det samiska kulturarvet genom att stödja kulturella projekt, exempelvis genom att sponsra Åjtte fjäll- och samemuseum i Jokkmokk och andra småskaliga kulturbevarande projekt. En mer organiserad dialog mellan de samebyar som påverkas av vattenkraften och Vattenfall håller för närvarande på att utvecklas.

Samhällspåverkan

Organisation och styrning

Energi är ett grundläggande behov i det moderna samhället. Vattenfall hjälper samhället genom att leverera den energi som behövs för att få samhället att fungera och utvecklas. Vattenfall spelar även en viktig roll i samhället som arbetsgivare och affärspartner och stor vikt läggs vid bolagets samhällsansvar på de marknader där bolaget bedriver verksamhet. Vattenfalls ansvar är att bidra till en hållbar samhällsutveckling, samtidigt som bolaget ska tillhandahålla energilösningar som uppfyller kundernas och därigenom samhällets behov.

Policy

Vattenfall har inget specifikt och formellt regelverk för hur bolagets interaktion med samhället och stöd till samhället ska skötas. Istället förlitar sig Vattenfall bland annat på följande principer och verktyg:

- Bolagets företagsfilosofi, affäretik, principer och uppförandekod. Vid alla åtgärder och i alla sammanhang måste en hög etisk standard upprätthållas.
- Vattenfall har formella rutiner för att skapa sig en bild av intressenternas förväntningar och åsikter. Denna bild utgör sedan en utgångspunkt för såväl verksamheten som rapporteringen, exempelvis i arbetet med att förbättra denna rapport.
- Vattenfall har anslutit sig till FN-initiativet Global Compact.
- World Economic Forums PACI-initiativ (Partnering Against Corruption Initiative) och "PACI Principles for Countering Bribery".

Samhällspåverkan – mål och resultat Kundnöjdhetsindex

Vattenfall har tagit fram ett kundnöjdhetsindex för att mäta hur arbetet fortskrider. För mer information om kundnöjdhetsindexet (CSI), se indikator PR5 på sid. 26.

Vattenfall Reputation Monitor

Vattenfall vill veta hur samhället uppfattar bolaget och strävar hela tiden efter att förbättra förhållandet till intressenterna. Ett viktigt verktyg för att ta reda på intressenternas uppfattningar och identifiera förbättringsområden är undersökningen "Vattenfall Reputation Monitor" som genomförs vartannat år. Den mäter bolagets generella anseende hos såväl allmänheten som opinionsbildare och vad som ligger bakom uppfattningarna.

Organisationsansvar

Organisationsansvaret för bolagets samhällspåverkan och interaktion med samhället följer den vanliga ledningsstrukturen.

Organisationsansvaret för att hantera verksamheternas påverkan (inklusive sponsring och donationer) sköts av respektive affärsenhet. Vissa av dessa uppgifter sker emellertid på central nivå eller i samarbete med koncernstaberna.

I fråga om politiska ställningstaganden och samhällsengagemang finns en separat organisation inom Vattenfall – Vattenfall Business and Stakeholder Relations under koncernstab Kommunikation. Vattenfall Business and Stakeholder Relations har ett omfattande arbetsområde och koordinerar Vattenfalls ställningstaganden inom viktiga frågor. Organisationen fungerar även som den direkta länken till Vattenfalls ägare – den svenska staten. Det finns avdelningar för Public Affairs i alla länder där Vattenfall bedriver verksamhet och på Vattenfalls European Affairs Office i Bryssel.

Vattenfallkoncernens chefsjurist samordnar åtgärderna för att förhindra korruption och konkurrensbegränsande verksamhet och uppföljningen av dessa åtgärder. Det ligger på varje linjechefes ansvar att kontrollera att reglerna följs (exempelvis genom att införa lokala instruktioner) och att rapportera hur de efterlevs. Linjeorganisationen rapporterar även alla större tvister till Corporate Legal Affairs, såväl regelbundet som vid speciella fall.

Utbildning och medvetenhet

Vattenfalls chefer och medarbetare inom hela koncernen för en kontinuerlig dialog med olika intressenter i samhället. Vattenfall strävar efter att förbättra kommunikationsförmågan inom alla nivåer i bolaget, exempelvis genom medieträning och workshops.

En effektiv och rättvis konkurrens är av avgörande betydelse för att få en effektivt fungerande marknad. Konkurrensreglerna är viktiga verktyg för att upprätthålla denna konkurrens. För att öka medvetenheten om konkurrenslagstiftningen inom koncernen och skapa en generell och grundläggande förståelse för reglerna, startade Vattenfall 2005 ett antitrustprogram. I Vattenfalls antitrustprogram ingår utbildning om konkurrenslagstiftning och korruption.

Samhälle

Vattenfall strävar efter att hantera verksamheternas påverkan på ett ansvarsfullt sätt genom att väga olika intressenters behov mot varandra.

Det är viktigt för Vattenfall att de människor som bor i närheten av bolagets verksamheter påverkas i så liten grad som möjligt. Oavsett vilken typ av påverkan våra verksamheter kan medföra, försöker Vattenfall som företag att vara så lyhört som möjligt när det gäller de berörda intressenternas behov och

krav. Vattenfall har därför tagit fram processer för hur bolaget ska interagera med samhället vid planeringen av nya verksamheter. Detta för att säkerställa att alla får möjlighet att säga sin mening och föreslå eventuella förbättringar.

Intressenters deltagande i beslutsprocesser (EU19)

Vattenfalls dialog med intressenterna sker på många nivåer i koncernen, såväl på central nivå som på lokala verksamhetsnivåer. Vattenfall har identifierat bolagets intressenter genom att kartlägga den påverkan Vattenfall har på olika grupper, eller den påverkan dessa grupper har på bolaget. Intressenter involveras i många beslutsprocesser, i synnerhet när det handlar om förändringar som påverkar specifika intressentgrupper, exempelvis människor som lever i närheten av bolagets verksamheter. För ytterligare information, se även Styrning av hållbarhetsarbetet, 4.14–4.15 och 4.16–4.17 på sid. 6–7, och nationella webbplatser.

Verksamhetens påverkan och flytt av samhällen (SO1, EU20, EU22)

Gruvdrift och flytt av samhällen

Störst påverkan på enskilda samhällen har Vattenfalls brunkolsbrytning i Tyskland, där flera mindre samhällen har flyttats till följd av koncernens gruvverksamhet. Under 2012 flyttades sju fastigheter och större flyttar är planerade för framtiden. En formaliserad och socialt godtagbar flyttprocess används vid all brunkolsbrytning, för att säkerställa att Vattenfall genom att hantera frågan med varsamhet och respekt blir en förebild för branschen. Flyttprogrammet innefattar alla aspekter, från ekonomisk kompensation till bevarande av samhällets sociala struktur. I början av flyttprocessen görs en analys som involverar alla medborgare. Analysen ligger sedan till grund för en specificering av de sociala kraven (Soziales Anforderungsprofil, SAP). Samhället som ska flyttas och Vattenfall undertecknar därefter särskilda flyttavtal.

Målet är att alla invånare ska flyttas till en gemensam plats. Nya byar förenas med befintliga samhällen. Om det inte finns tillgång till olika samhällstjänster (exempelvis skolor, hälsovård eller andra samhällstjänster) i de befintliga samhällena byggs nya upp. På detta sätt gynnas båda samhällena.

De människor som ska flytta är med i flyttprocessen och hjälper till att utforma den. De ingår i en arbetsgrupp tillsammans med Vattenfall och regionen och är på så sätt delaktiga i hela

flyttprocessen. De bestämmer själva den nya platsen för byn, vanligtvis genom att välja mellan upp till fem olika platser. Nästa steg är att alla som ska flytta får möjlighet att välja var deras tomt ska ligga och vilka närmaste grannar de vill ha. Dessutom tas alla invånarens önskemål och förslag emot, exempelvis i fråga om klubbar och sociala föreningar i de flyttade och de nya samhällena. De påverkade byarna utvecklas och bevaras tills det är dags för flytt.

Fastighetsägare kompenseras utifrån sina befintliga fastigheter och får lämpliga familjeanpassade ersättningsfastigheter utan att behöva ta några ytterligare lån.

Hyresgästinriktade insatser garanterar bland annat rimliga lägenhetshyror på den nya platsen. Småföretag bevaras och kan fortsätta verksamheten på den nya platsen.

Samhällslivet i klubbar och föreningar hålls levande och får stöd. Det flyttade samhället får all nödvändig infrastruktur som behövs för sociala aktiviteter, idrott eller andra fritidsaktiviteter, däribland idrottsplatser och allaktivitetshus. Kulturarv, som historiska monument eller historiska byggnader, flyttas till den nya platsen. Dessutom samlas pengar in för att stödja sociala aktiviteter, idrottsaktiviteter, evenemang som årsfester och lokala traditioner, socialt arbete och ekonomisk utveckling. För själva flytten tas en handlingsplan fram tillsammans med samhället som ska flyttas och de mottagande samhällena. Flytten utförs på kortast möjliga tid.

Fyra byar har flyttats sedan 1993 och det finns planer på att flytta delar av ytterligare tre samhällen under de närmaste åren. Längre fram finns det planer på att flytta delar av ännu ett samhälle.

Arbete mot mutor och korruption

Vattenfall arbetar mot korruption i alla dess former, inklusive bestickning och mutbrott. I Vattenfalls affärsetiska principer slås fast att inga medarbetare får erbjuda eller ta emot otillbörliga förmåner eller förmåner som kan ses som en oacceptabel belöning för att erhålla, bibehålla eller kontrollera affärsverksamhet eller skaffa sig någon annan otillåten fördel inom affärsutövandet. Sådana förmåner (mutor etc.) kan exempelvis utgöras av kontanter, varor, nöjesresor eller tjänster av annat slag.

Nyckeln till ett fungerande arbete mot korruption inom Vattenfall är att utbilda alla chefer och andra med omfattande externa kontakter inom alla nivåer i organisationen om de interna och externa regler som gäller. Ledningen måste också se till att dessa regler följs.

Vattenfall har undertecknat ett initiativ mot korruption som tagits fram av World Economic Forum i samarbete med Transparency International och Basel Institute of Governance. Vattenfall stöder därigenom "Partnering against Corruption – Principles for Countering Bribery" (PACI-principerna) som utgår från Transparency Internationals "Business Principles for Countering Bribery". Genom att följa PACI-principerna antar bolaget en

nolltoleranspolicy mot mutor och åtar sig att utveckla ett praktiskt och effektivt internt program för att införa denna policy i verksamheten. Mer information om PACI-principerna och definitionerna finns på www.weforum.org.

Vattenfall har nolltolerans i fråga om att erbjuda eller ta emot mutor och bolaget förväntar sig att dess leverantörer respekterar detta.

Korruptionsrisk (SO2)

Ledningen för varje affärsenhet måste varje år bekräfta att de relevanta riktlinjerna för koncernen och aktuell Business Division kring användandet av gåvor och förmåner har följts. Denna bekräftelse ingår i Vattenfallkoncernens allmänna riskrapportering.

Policybeslut, rutiner och utbildning för att motverka korruption (SO3)

Utbildning om antitrustlagar och policybeslut mot korruption har genomförts sedan 2005 inom Vattenfalls antitrustprogram. Alla chefer och andra medarbetare med omfattande externa kontakter och kontakter med konkurrenter måste delta i åtminstone ett seminarium om antitrustlagarna eller ett liknande utbildningsprogram. Under 2012 hölls utbildning mot korruption i Sverige, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Dessutom arrangerades liknande kurser i Danmark, Finland och Frankrike och medvetenheten om arbetet mot korruption höjdes genom information som lades ut på Vattenfalls intranät.

Under 2012 antogs en ny koncernövergripande instruktion om förebyggande av mutor och korruption som sedan infördes i hela organisationen. Riktlinjer kring gåvor och inbjudningar lades till som en bilaga och en handlingsplan för att förbättra medvetenheten om risker för mutor och korruption har vidare utvecklats. En anledning till att bolaget har valt att fokusera på dessa frågor är den brittiska lagen mot mutor (Anti-bribery Act) som trädde i kraft i juli 2011.

Åtgärder mot korruption (SO4)

Under 2012 rapporterades inga åtgärder mot korruption inom Vattenfall där anställda avskedades på grund av korruption. Ett kontrakt med extern inhyrd arbetskraft avbröts på grund av ett korruptionsrelaterat brott.

Politiska ställningstaganden

Energibranschen är en komplex bransch som i hög grad är beroende av politiska ställningstaganden och beslut. Eftersom Vattenfall är en stor energileverantör är bolaget en viktig aktör

i samhället och deltar aktivt i den offentliga debatten och den demokratiska processen. En stor utmaning som samhället och Vattenfall står inför är exempelvis att produktionen från förnybara energikällor måste öka. Flera faktorer måste beaktas vid planeringen av nya energinvesteringar, t.ex. miljöfrågor, allmänhetens förtroende samt juridiska och rättsliga aspekter. Vattenfalls politiska ställningstaganden har som mål att skapa bästa möjliga förutsättningar för att tillhandahålla energi till samhället på kommersiell bas.

Genom öppenhet och insyn strävar Vattenfall efter att ha en kontinuerlig dialog med beslutsfattare och andra intressenter på regional, nationell och internationell nivå. I Vattenfalls affärsetiska principer föreskrivs att alla åtgärder och aktiviteter måste vara baserade på full respekt för demokratiska principer samt för lagar, regler och föreskrifter.

Vattenfalls huvudsakliga verksamhet under 2012 ägde rum i de länder där bolaget levererar el och värme: de nordiska länderna, Tyskland, Nederländerna, Frankrike och Storbritannien. Dessutom är Vattenfall aktivt på EU-nivå, huvudsakligen genom Vattenfalls European Affairs Office i Bryssel.

Politiska ställningstaganden och lobbying (SO5)

Vattenfall är engagerat i politiska ställningstaganden och lobbying kring alla frågor som är relevanta för energibranschen – från framtagning av gemensamma policybeslut med andra aktörer i branschen och samhället (t.ex. om klimatförändringen) till direkta rekommendationer från Vattenfalls sida rörande lagar och direktiv på lokal och nationell nivå och EU-nivå.

Att hantera klimatförändringar är en viktig fråga för Vattenfall. Vattenfall inser vilka risker som är förknippade med klimatförändringar och vill på ett konstruktivt sätt bidra till att hitta fungerande lösningar. Därför har Vattenfall engagerat sig internationellt i denna fråga. 3C-initiativet (Combat Climate Change) startades av Vattenfall 2007 och avslutades 2012 med slutförandet av ett gemensamt forskningsprogram med Stockholm Environment Institute och publiceringen av studierna "Driving Technological Innovation for a Low-Carbon Society" och "Resource Scarcity in a Low-Carbon Economy".

Bidrag till politiska partier, politiker och liknande (SO6)

Vattenfall ger inget stöd åt politiska partier, politiker eller liknande. Vattenfall är ett statligt ägt bolag och aktier i bolaget är inte tillgängliga för allmänheten.

Arbete mot konkurrenshämmande verksamhet

Vattenfall har ett antal principer, policybeslut och regler som tagits fram för att säkerställa att bolaget inte ägnar sig åt någon konkurrenshämmande verksamhet. En effektiv och rättvis konkurrens är av avgörande betydelse för att få en effektivt fungerande marknad. Konkurrensreglerna är viktiga verktyg för att upprätthålla denna konkurrens. En sund konkurrens ligger även i Vattenfalls intresse ur ett affärsperspektiv, och därför följer koncernen inte bara antitrustreglerna och andra konkurrensregler utan agerar även i enlighet med affärsnormer som uppfyller högt ställda förväntningar från kundernas och allmänhetens sida.

I ett av Vattenfalls policyuttalanden rörande konkurrens står det: "Vattenfallkoncernen skall inte bara följa konkurrensreglerna, utan också agera i enlighet med högt ställda krav på verksamheten och de förväntningar kunder och allmänheten har på företaget." Vattenfall har även antagit specifika interna antitrust- och konkurrensregler för att säkerställa en rättvis handel och verksamhet på marknaden.

Nyckeln till ett fungerande arbete mot konkurrensbegränsande verksamhet inom Vattenfall är att utbilda alla chefer och andra med omfattande externa kontakter inom alla nivåer i organisationen om de interna och externa regler som gäller. Ledningen måste också se till att dessa regler följs. Därför har ett antitrustprogram initierats av koncernledningen.

För att upptäcka eventuella risker kopplade till konkurrensbegränsande verksamhet analyseras alla Vattenfalls affärsenheter varje år av respektive enhets ledning, som en del av den koncernövergripande riskrapporteringsstrukturen. Resultaten av den årliga genomgången redovisas för chefsjuristen, koncernledningen och Vattenfall AB:s styrelse.

En specifik fråga som är kopplad till konkurrensen mellan energibolag är den juridiska åtskillnaden av olika verksamhetslag (så kallad "unbundling"). Dessa regler ingår i den nationella

lagstiftningen, som är baserad på EU-direktiv, och anger att transmissions- och distributionsverksamhet måste separeras från annan verksamhet (exempelvis placeras i separata juridiska enheter), i synnerhet elproduktion och elförsäljning. På så sätt separeras den reglerade monopolverksamheten från verksamheter med fri konkurrens. Det är mycket viktigt att dessa regler om åtskillnad efterlevs för att säkerställa att Vattenfall konkurrerar på ett rättvist sätt.

Om reglerna inte följs kan Vattenfalls ledning, i enlighet med interna instruktioner, vidta nödvändiga åtgärder. Medarbetare som befins ha brutit mot instruktionerna och/eller konkurrensreglerna kommer att hållas ansvariga för detta. Beroende på regelbrottets art kan lämpliga disciplinära åtgärder, som inte utesluter avsked, övervägas och vidtas.

Rättsliga åtgärder mot konkurrensbegränsande verksamhet (SO7)

Under 2012 dömde Office of Energy Regulation i Nederländerna Nuon Customer Care Center (Nuons kundcenter) att betala 208 miljoner euro i böter. Efter den juridiska åtskillnaden mellan Nuon och dess tidigare nätbolag Alliander fortsatte Nuon Customer Care Center att utföra verksamhet för nätbolagets räkning. Myndigheten bedömde att Nuon Customer Care Center hade brutit mot den nederländska el- och gaslagen genom att inte säkerställa konfidentialiteten för kundernas data hos nätbolaget. Nuon Customer Care Center har överklagat böterna.

Sanktioner (SO8)

Inga sanktioner för överträdelse av lagar och regler rapporterades under 2012.

Krisledning och beredskapsplanering (EU21)

Incident- och krishantering (ICM – Incident and Crisis Management) inom Vattenfallkoncernen styrs av funktionsinstruktionerna som ingår i Vattenfalls ledningssystem (VMS – Vattenfall Management System). Syftet med ICM är att säkerställa att alla typer av incidenter och kriser hanteras på ett professionellt, säkert och ansvarsfullt sätt. Huvudmålet är att organisationen ska arbeta proaktivt för att upptäcka, undvika eller mildra eventuella händelser som skulle kunna leda till en incident eller kris och att organisationen alltid ska vara förberedd och utrustad för att agera på ett effektivt sätt om en incident eller kris inträffar.

Incident- och krishantering måste vara en integrerad del av den dagliga verksamheten för att kunna hantera de extraordinaära situationer som kan uppstå.

ICM har "duty officers" som ansvarar för krishantering och kriskommunikation dygnet runt, såväl på koncernnivå som på landsnivå i de länder där Vattenfall bedriver sin kärnverksamhet. ICM-organisationen fokuserar på att övervaka händelser som påverkar Vattenfalls verksamhet, samtidigt som den analyserar händelserna och stöder linjeorganisationen vid krishantering för att säkerställa att bolaget agerar proaktivt.

Det grundläggande kravet är att alla enheter inom Vattenfallkoncernen vars verksamheter innefattar risker som kan leda till incidenter eller kriser måste kunna hantera alla sådana incidenter eller kriser. Detta innebär följande:

- En analys bör utföras för alla incidenter som skulle kunna leda till en kris.
- En krishanteringsplan ska vara utarbetad.
- En krisledningsgrupp på landsnivå ska vara utsedd, förberedd och utbildad.

Produktansvar

Organisation och styrning

Vattenfalls huvudsakliga produkter är el, värme och gas. Det ligger i dessa produkters natur att de, när de används på rätt sätt, har liten direkt negativ påverkan på miljön och allmänhetens hälsa och säkerhet. Vattenfall arbetar aktivt med energieffektivitet, såväl i de egna verksamheterna som genom att ge kunderna råd och hjälp för att de ska kunna höja sin energieffektivitet. Vattenfall informerar även kunderna om hur el används på ett säkert sätt och ger information om elektromagnetiska fält utifrån den senaste forskningen inom detta område.

Hantering av produktansvarsfrågor

Vattenfall vill gärna hjälpa kunderna med goda råd så att de kan spara energi. Det bolaget direkt kan kontrollera rör produktionen och distributionen av el och värme och användningen av de resurser som krävs för detta. Vattenfall arbetar aktivt för att förhindra och minska all negativ påverkan från bolagets verksamheter, däribland utsläpp, spillvatten, avfall och buller från kraftverk.

Mål, resultat och risker

Vattenfall kontrollerar inte användningen av bolagets produkter och produkterna är i sig varken en ansvarsfråga eller en risk för bolaget. Däremot agerar Vattenfall omedelbart när säkerhetsrisker upptäcks och arbetar aktivt för att uppmuntra energieffektivitet. Vattenfall mäter inte produktansvaret på annat sätt än genom att mäta hur nöjda kunderna är (vilket i viss utsträckning hänger samman med hur kunderna tar till sig den information de får).

Organisationsansvar

Vattenfall tillhandahåller information om säker elanvändning till kunderna via olika kommunikationskanaler. Ansvar för kundkommunikationen ligger hos marknadsförings- och försäljningsfunktionerna. För närmare information, se indikatorn "Information om produkter och tjänster (PR3)", sid. 25.

Hälsa och säkerhet i samband med användningen av bolagets produkter

De flesta hälso- och säkerhetsrisker i samband med Vattenfalls produkter uppstår när kunderna använder el för att driva andra produkter och härrör inte från elen i sig. Även om användningen av el medför vissa direkta risker är dessa vanligtvis försumbara vid korrekt vardagsanvändning. Detsamma gäller för värme och kyla.

Vattenfalls marknadsförings- och försäljningspersonal spelar en viktig roll i säkerhetsarbetet genom att informera kunderna om säkerhetsriskerna i samband med användningen av el. Information till kunderna lämnas vanligtvis via broschyrer, nyhetsbrev och marknadsföringsmaterial i de olika länderna. Kunderna informeras också kontinuerligt via Vattenfalls webbplatser och kundtjänster i alla länder. Den information som Vattenfall tillhandahåller sträcker sig från elsäkerhet i allmänhet till mer specifika frågor som säkerhetsåtgärder vid åskväder och strömvabrott.

Påverkan på hälsa och säkerhet (PR1)

Vattenfall försöker aktivt ta initiativ för att upptäcka allvarliga faror som utgör en risk för kunderna, i synnerhet med avseende på felaktig användning.

Kraftledningar alstrar, som all annan elektrisk utrustning, elektromagnetiska fält. Det har diskuterats om el kan vara farligt för människors hälsa och om elektromagnetiska fält kan orsaka cancer eller andra sjukdomar. Under de senaste trettio åren har stora ansträngningar gjorts för att undersöka denna fråga. Forskningen pågår fortfarande och det finns många olika åsikter. Om man tittar på de samlade vetenskapliga bevis som finns idag, ser det dock inte ut som om normala nivåer av elektromagnetiska fält skulle utgöra en hälsorisk. Vattenfall följer aktivt det internationella forskningsarbetet inom detta område och uppfyller de internationella industririktlinjer som fastställts av ICNIRP (International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection) samt alla nationella föreskrifter. Vattenfall bidrar till den forskning som utförs av Elforsk (de svenska elbolagens företag för forskning och utveckling).

Antal skador och dödsfall hos allmänheten (EU25)

Vattenfalls incident- och krishantering (ICM) tog emot sex rapporter om skador under 2012. Inga skador med dödlig utgång rapporterades.

Produkt- och säkerhetsmärkning

För Vattenfall är det viktigt att inte bara informera kunderna om säkerhet utan även hjälpa dem att spara energi.

Information om produkter och tjänster (PR3)

Vattenfall har åtagit sig att uppfylla de lokala regelverkens krav på konsumentinformation och ursprungsmärkning och frågor inom detta område hanteras av de lokala marknadsföringsorganisationerna. Vattenfall uppfyller kraven på konsumentinformation och märkning av el enligt nationell lagstiftning (baserad på EU-direktiv), som innebär att elleverantören måste ge alla kunder information om bränslemix och miljöprestanda.

Dessutom beskriver Vattenfall bolagets miljöpåverkan på ett öppet och detaljerat sätt med hjälp av livscykelanalyser och miljövarudeklarationer. Vattenfall använder livscykelanalyser (LCA) som en metod för att bedöma verksamheternas miljöpåverkan "från vaggan till graven". Livscykelanalyser har lett till bättre miljöresultat på många områden, däribland minskad vattenanvändning inom verksamheten, minskad risk för oljeläckage till mark och vatten och ökad återvinning av material. 1999 var Vattenfall det första bolaget i världen som miljövarudeklarades enligt EPD®-systemet (Environmental Product Declarations) för den el som producerades vid bolagets kraftverk i Lule älv i Sverige.

Kundnöjdhet (PR5)

Frågor rörande kundnöjdhet har fått ökad uppmärksamhet under de senaste åren och kommer att ha hög prioritet även i framtiden.

Kundnöjdhetsindex (NKI)	B2C		B2B ¹			
	2012	2011	Småföretag		Stora företag	
			2012	2011	2012	2011
Elförsäljning						
Sverige	69	65	65	59	71	68
Finland	76	73	69	67	79	69
Tyskland	71	66	62	60	65	61
Nederländerna	70	71	65	65	63	63
Distribution						
Sverige	67	61		56	65	64
Tyskland	69	63	62	59	66	61
Värme						
Sverige	73	66	67	63	—	—
Tyskland	—	—	68	67	—	—
Nederländerna	69	68	62	60	—	—

1) Uppdelningen har gjorts utifrån rådande organisationsstruktur. Siffrorna för 2011 har räknats om på motsvarande sätt.

Utöver kundnöjdhetsindex mäts även andra parametrar/faktorer som profil, kundtjänst, produktutbud, hur prisvärda produkterna och tjänsterna är osv. Utifrån resultatet används sedan statistiska modeller för att få insikt i hur varje område påverkar den övergripande kundnöjdheten.

Fokusering på och mätning av kundnöjdhet

Vattenfalls process för kundnöjdhetsmätning sker centralt för att säkerställa mätningarnas kvalitet och jämförbarheten mellan olika marknader och kundsegment inom hela koncernen.

Målen med den centraliserade processen är att kunna göra en transparent intern och extern jämförelse, använda resultaten för målsättning och koppla mätningarna till andra koncernövergripande intressentmätningar. Kundnöjdhetsindex (NKI) omfattar såväl privatkunder som B2B-kunder inom elförsäljning, distribution och värme.

Kundnöjdhetsmålen har fastställts utifrån jämförelser med ledande tjänsteföretag i Europa (huvudsakligen de stora kraft-, telekom- och försäkringsbolagen). Det långsiktiga målet är att kundnöjdheten, mätt enligt Vattenfalls kundnöjdhetsindex, ska ligga bland de främsta av de ledande konkurrenterna på varje marknad. Kundnöjdheten bör även ligga på samma nivå som för de ledande aktörerna inom liknande branscher, exempelvis telekom. Den kundnöjdhetsmetod som används ger ett indexresultat på skalan 0 till 100. Det långsiktiga kundnöjdhetsmålet för privatkunder är 75.

Utvecklingen i fråga om kundnöjdhet

Efter nedgången i Vattenfalls kundnöjdhetspoäng 2011, som huvudsakligen berodde på en intensiv debatt i media om stigande energipriser, som eskalerades av en kall och lång vinter, och debatten om kärnkraft, särskilt i Tyskland, har kundnöjdhetsnivåerna återhämtat sig på bred front 2012.

Åtgärder som har förbättrat kundnöjdheten

Vattenfall har vidtagit flera olika åtgärder inom bolagets alla geografiska områden för att bibehålla eller öka kundnöjdheten, huvudsakligen på verksamhetsnivå:

- **Energibesparingstjänster** – Vattenfall har utvecklat nya energibesparingstjänster för kunderna. Som exempel kan nämnas lanseringen av EnergyWatch i Sverige – en enhet med tillhörande programvara som låter kunder se sin energiförbrukning i realtid, var de än befinner sig – och återlanseringen av Vattenfalls rådgivande webbportal om energieffektivisering, samt lanseringen av en webbshop som erbjuder energibesparingsenheter i Tyskland (liknande webbshoppar finns redan i Sverige och Nederländerna). I Nederländerna har E-manager lanserats. Det är en mobilapplikation som ger information om kundens gas- och elförbrukning, inklusive information om energiförbrukningen för olika apparater, och som möjliggör fjärrstyrning av lampor och apparater. I Sverige och Finland startades en framgångsrik kampanj för att sälja värmepumpar.
- **Förenkling för kunderna** – Bland exemplen på satsningar för att förenkla tillvaron för kunderna kan nämnas ett projekt i Tyskland som går ut på att förkorta och förenkla formuleringarna i kommunikationen med kunderna och införandet av regionala telefonnummer för kundtjänsterna i Berlin och Hamburg. I Nederländerna har en personlig video som förklarar kundernas årliga energiräkningar tagits fram. Dessutom har Vattenfall ökat antalet besök hos B2B-kunder för att proaktivt kunna möta kundernas behov, samtidigt som det i Finland har skapats en account manager-funktion.
- **Utveckling av produktportföljerna** – Produktportföljerna har utvecklats för att bättre passa olika kunders specifika behov och önskemål. Exempel på produktutvecklingar är lanseringen av en ny online-produkt (Easy Flex) för elkunder som letar efter rättvisa och transparenta produkter, en förnybar energiprodukt (Naturvärme) för fjärrvärmekunder i Tyskland, medelprisprodukten MittPris i Sverige, fortsatta kampanjer för att binda elpriset över vintern (Vintersäkring) i Sverige och införande av Nuon Ideal i Nederländerna som är ett fastprisavtal som skyddar kunderna mot prisökningar men ändå låter dem dra nytta av prissänkningar.

Andra satsningar är informationsrelaterade tjänster som exempelvis en applikation för smarta telefoner för strömavbrott i Sverige, marknadsföring genom en ny kampanj av kundlöftena från Distribution Germany och lanseringen av en webbportal som ger kunder realtidsdata om energiproduktion och energibehov i Hamburg.

Ansvarstagande marknadskommunikation (PR6)

Vattenfall har åtagit sig att följa internationella föreskrifter, som ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation och OECD:s riktlinjer för multinationella företag. I de länder där Vattenfall bedriver verksamhet uppfyller bolaget även kraven i den nationella lagstiftningen, som ofta är strängare än internationella föreskrifter och regelverk. Granskningen av hur reglerna efterföljs sker lokalt och uppgifter samlas inte in på koncernnivå.

Fall då regler och koder för marknadskommunikation inte efterlevts (PR7)

Under 2012 rapporterades ett fall i Nederländerna och två fall i Tyskland där Vattenfall måste justera sin marknadskommunikation, men inga böter delades ut.

Kundintegritet

Vattenfall tar ansvar för att skydda sina kunders personuppgifter. I Vattenfalls uppförandekod står det: "Vi inser vikten av att skydda medarbetares och kunders personuppgifter. Därför hanterar vi personuppgifter på ett ansvarsfullt sätt och i enlighet med gällande dataskyddslag i de olika länder där vi är verksamma."

Kundintegritet och kunddata (PR8)

Inga konkreta klagomål rörande brott mot kundernas integritet rapporterades under 2012.

Lagar och regler för produkter och tjänster (PR9)

Under 2012 rapporterades inga fall där lagar och regler kring tillhandahållande och användning av produkter och tjänster inte uppfyllts.

Ekonomi

Organisation och styrning

Vattenfalls uppdrag är att bedriva energiverksamhet med en marknadsmässig avkastning och vara ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Under året har Vattenfalls ägare, den svenska staten, fastställt nya ekonomiska mål för bolaget, samtidigt som Vattenfalls styrelse har beslutat om särskilda mål för Vattenfalls hållbarhetsarbete.

Mäta och hantera prestationer och resultat

De nya ekonomiska målen beslutades på en extra bolagsstämma den 28 november 2012 och föranleddes av väsentligt ändrade marknadsförhållanden jämfört med 2006, då de tidigare målen fastställdes. De nya målen ska, precis som de tidigare, utvärderas över en konjunkturcykel, vilket kan definieras som en tidsperiod på 5–7 år. Målen ska säkerställa att Vattenfall skapar värde och genererar en marknadsmässig avkastning, att bolaget strävar mot en effektiv kapitalstruktur och att den finansiella risken hålls på en rimlig nivå.

Det övergripande syftet med lönsamhetsmålet är att uppnå värdeskapande för bolagets ägare. Värdeskapande är definierat som avkastning på sysselsatt kapital¹ minus bolagets kapitalkostnad (kostnaden för eget och lånat kapital). Vattenfalls kapitalkostnad har beräknats till 6,8 % före skatt av ägaren.

Utöver de finansiella mål som fastställts av ägaren har Vattenfall även definierat ett antal Key Performance Indicators (KPI) för bolagets Business Divisions. Dessa följs upp genom användning av styrkort.

Ekonomiska mål och hållbarhetsmål

Följande nya ekonomiska mål beslutades på en extra bolagsstämma den 28 november 2012:

Lönsamhet

- 9 % avkastning på sysselsatt kapital¹ (rörelseresultat/genomsnittligt sysselsatt kapital)

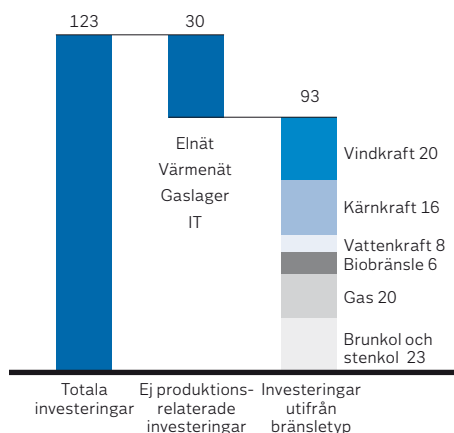
Kapitalstruktur

- Skuldsättningsgrad på 50–90 % (nettoskuld/eget kapital)
- FFO/justerad nettoskuld på 22–30 % (internt tillförda medel/justerad nettoskuld)

¹ Balansomslutning minus finansiella tillgångar och icke räntebärande skulder.

Investeringsplan 2013–2017

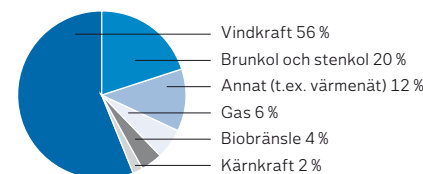
Totala investeringar 2013–2017

28 % är tillväxtinvesteringar

Vindkraft står för den största delen av tillväxtinvesteringarna

Utdelningspolicy

- Utdelningen ska uppgå till 40–60 % av årets resultat efter skatt, vilket innebär att Vattenfall behåller sin nuvarande utdelningspolicy. Det årliga beslutet om utdelningens storlek ska dock ta hänsyn till bolagets strategi, finansiella ställning och övriga ekonomiska mål.

Lägre koldioxidutsläpp

- Vattenfall ska minska bolagets koldioxidutsläpp till 65 miljoner ton i absoluta utsläpp till 2020. Målet är ett slutmål för utgången av 2020. Till dess kommer de årliga koldioxidutsläppen att redovisas tillsammans med Vattenfalls strategi för att minska utsläppen. Koldioxidutsläppen avser Vattenfalls ägarandel i respektive anläggning (el och värme).

Förnybar energiproduktion

- Vattenfalls tillväxttakt inom installerad förnybar energikapacitet ska vara högre än den genomsnittliga tillväxttakten för tio definierade länder i norra och mellersta Europa. Uppföljningsmätningar av detta mål kommer att börja den 1 januari 2013. Målet mäts årligen som tillväxttakt för installerad kapacitet. Förnybar energi definieras som vind och biobränsle. Vattenkraft inkluderas inte. De tio definierade länderna är Finland, Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, Polen, Nederländerna, Belgien, Frankrike och Storbritannien.

Energieffektivisering

- Målen ska sättas så snart EU-direktiven för energieffektivisering har omvandlats till konkreta, nationella mål i de länder där Vattenfall verkar. Vattenfall ska också hjälpa bolagets kunder att minska energianvändningen genom att erbjuda tjänster och produkter inom energieffektivisering.

Femårigt investeringsprogram

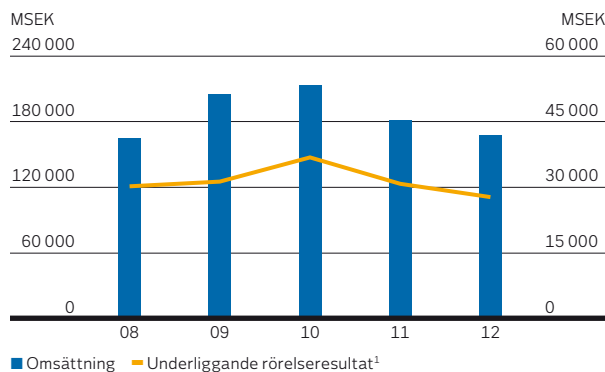
Vattenfalls investeringsplan för de kommande fem åren (2013–2017) omfattar 123 miljarder SEK, vilket är en sänkning från föregående femårsperiod (2012–2016) med 24 miljarder SEK. Av det totala investeringsbeloppet avser 93 miljarder SEK produktion av el och värme. Resterande belopp går främst till investeringar i el- och värmenät och IT.

Investeringar i ny produktionskapacitet (så kallade tillväxtinvesteringar) utgör 35 miljarder SEK (28 % av de totala investeringarna). Resterande belopp går till underhålls- och ersättningsinvesteringar.

Skapat och levererat ekonomiskt värde (EC1)

Omsättning och underliggande rörelseresultat 2012

Levererat ekonomiskt värde 2012

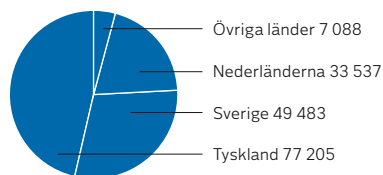

1) Exkl. jämförelsestörande poster.

Extern nettoomsättning 2012

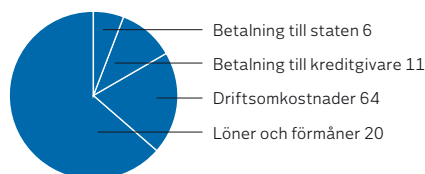
– geografisk uppdelning, MSEK

Totalt 167 313 MSEK

Extern nettoomsättning enligt årsredovisningen för 2012, koncernens not 9.

Översikt över levererat ekonomiskt värde 2012, %

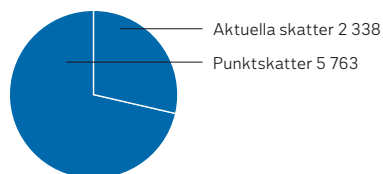

1) Kommentar rörande driftsomskostnader: Kostnaderna för gods, material och tjänster är baserade på informationen i noterna 7, 8, 13, 14 och 53 i årsredovisningen för 2012 och beräknas på följande sätt:

- Extern nettoomsättning minus avskrivningar/amorteringar/nedskrivningar/återförda nedskrivningar och rörelseresultat.
- Frivilliga bidrag och investeringar i samhället i stort (inklusive donationer) är inte medtagna i diagrammet ovan, men anges nedan.

Betalning till staten – totala skatter 2012

Totalt 8 101 MSEK

Balanserat ekonomiskt värde, MSEK

Extern nettoomsättning	167 313
Driftsomskostnader	-81 914
Löner och förmåner	-25 148
Betalning till kreditgivare	-13 563
Betalning till staten	-8 101
Balanserat ekonomiskt värde	38 587

Klimatförändringarnas inverkan på det finansiella resultatet (EC2)

Viktiga miljöfrågor som innebär ekonomiska risker/allvarlig finansiell påverkan

Vattenfalls affärsmiljö innehåller flera osäkra faktorer som är kopplade till klimatförändringen. Risker och möjligheter övervägs och hanteras inom hela organisationen.

Den största påverkan av klimatförändringen ligger för Vattenfalls del i regelverken, eftersom EU:s handel med utsläppsrätter (EU ETS) skapar en kostnad för utsläpp av växthusgaser och ett motsvarande värde för utsläppsminskningar. En hörnsten i Vattenfalls långsiktiga strategi är att minska den negativa exponeringen för stigande koldioxidpriser genom att minska utsläppen från koncernens produktionsportfölj och öka koncernens investeringar i elproduktion med låga utsläpp, däribland gas.

Vattenfall är även exponerat för fysiska risker, däribland förändrade vädermönster som skulle kunna påverka såväl efterfrågan som tillgången på vattenkraft. Vattenbrist och varmare vattentemperaturer skulle kunna påverka kylningen av förbränningsanläggningar och mer frekventa och intensivare stormar skulle kunna påverka transmissions- och distributionsnät. Vattenkraftverkens dammsäkerhet skulle kunna påverkas av högre nederbördsnivåer.

Viktiga miljöfrågor som innebär ekonomiska/finansiella möjligheter

Oro över klimatförändringar kommer förmodligen att leda till högre efterfrågan på effektiva energilösningar med låga utsläpp. Förmågan att kunna tillhandahålla effektiv värme och el och potentialen att använda hållbar produktionsteknik skulle kunna visa sig innebära en viktig konkurrensfördel. Vattenfall investerar i förnybar energiproduktion och ser affärsmöjligheter inom områden som hållbara städer och e-mobility.

Ersättningar till anställda (EC3)

Förmånsbestämda pensionsplaner

Vattenfalls pensionsförpliktelser i koncernens svenska, tyska och nederländska bolag utgörs främst av förmånsbestämda pensionsförpliktelser. De berörda pensionsplanerna rör i första hand ålderspension, sjukpension och familjepension. Tillgångarna i dessa fonder redovisas till verkligt värde. Vissa pensionsplaner i dessa och andra länder är avgiftsbestämda planer. Se även noterna 3 och 41 i årsredovisningen för 2012.

Statligt stöd (EC4)

Statliga bidrag

Bidrag redovisas till verkligt värde när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Bidrag knutna till en anläggningstillgång reducerar anläggningens anskaffningsvärde. Bidrag som avser att täcka kostnader redovisas i resultaträkningen som Övrig rörelseintäkt. Erhållna statliga bidrag, ingående balans, uppgår till 5 266 MSEK (5 157). Ackumulerade aktiverade räntor, totalt 4 871 MSEK (3 477) ingår i anskaffningsvärdet för byggnader. Vattenfall ägs till 100 % av den svenska staten.

Inköp från lokala leverantörer (EC6)

Vattenfalls policy är att uppmuntra konkurrens när så är möjligt. Vattenfall köper alltid från den leverantör som är mest konkurrenskraftig och som uppfyller de fastställda kraven. Även om Vattenfall spelar en viktig roll för affärlivet i de regioner där bolaget bedriver verksamhet, favoriseras aldrig lokala leverantörer enbart för att de är lokala. Dessutom kommer inköpen att bli mer globala när allt fler av världens leverantörer får tillgång till de europeiska marknaderna.

Inte desto mindre är lokala och regionala leverantörer ofta konkurrenskraftiga och får en stor andel av Vattenfalls ordervolym.

Lokalanställning (EC7)

I de länder där Vattenfall bedriver verksamhet utgör de lokala invånarna rekryteringsbasen. Detta gäller i särskilt hög grad i regioner där Vattenfall är en av de största arbetsgivarna (exempelvis Cottbus i Brandenburg i Tyskland). I storstadsområden rekryteras en blandning av lokala invånare och människor från andra regioner. För Vattenfall är den lokala arbetskraften själva basen när nya verksamheter ska startas, så kunskap om lokalbefolkningen är av avgörande betydelse för verksamheten.

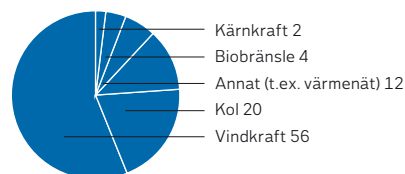
Investeringar och tjänster till allmänhetens nytta (EC8)

Det Vattenfall skapar och distribuerar är bra och nyttigt för hela samhället och därför är det svårt att separera och skilja ut investeringar utifrån deras grad av samhällsnytta. De flesta investeringar som görs är till nytta för allmänheten på ett eller annat sätt. För ytterligare information, se 4.16–4.17, EN3–4, EN5–7, EN16–18, EU23 och EU26.

Planer för produktionsportföljen (EU6)

Vattenfalls uppdrag är att vara ett av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion. Vattenfalls femåriga investeringsplan innebär en övergång till nya energikällor, för att säkerställa framtida värdeskapande och för att klara de tuffa målen för minskning av koldioxidutsläppen. Av tillväxtinvesteringarna på totalt 35 miljarder SEK för de kommande åren (2013–2017) gäller 21 miljarder SEK (62 %) investeringar i tekniker med låga koldioxidutsläpp (vindkraft, vattenkraft, kärnkraft och biobränsle). Vindkraft är den enskilt största kategorin bland tillväxtinvesteringarna och under de närmaste fem åren avser Vattenfall att investera 19 miljarder SEK i ny kapacitet, ungefär jämnt fördelat mellan havsbaserad vindkraft och vindkraft på land.

Tillväxtinvesteringar 2013–2017, %
Totalt 35 miljarder SEK

Forsknings- och utvecklingsaktiviteter (EU8)

Vattenfalls FoU-arbete spelar en viktig roll för koncernens strategiska ambition att öka el- och värmeproduktionen från energikällor med låga koldioxidutsläpp, minska koldioxidexponeringen och vara ett av de ledande företagen inom hållbar utveckling. Under året har Vattenfall fortsatt sitt arbete med att öka flexibiliteten i befintliga värme- och vattenkraftverk. Tillsammans med utvecklingen av smarta nät ger det Vattenfall bättre förutsättningar att framgångsrikt anpassa produktionen till en växande andel intermittent energiproduktion. 2012 investerade Vattenfall totalt 463 MSEK (1 092) på forskning och utveckling.

Avsättningar för stängning av kärnkraftverk (EU9)

Vattenfalls kärnkraftsproducenter i Sverige och Tyskland har ett rättsligt åtagande att vid produktionslut nedmontera och forsla bort kärnkraftsanläggningen samt återställa den plats där kärnkraftsanläggningen varit belägen. Vidare inbegripet åtagandet omhändertagande och slutförvaring av använt radioaktivt bränsle och annat radioaktivt material som använts i anläggningen. I avsättningarna inkluderas framtida utgifter för hantering av låg- och medelaktivt radioaktivt avfall.

När det gäller den svenska verksamheten tyder de nuvarande beräkningarna på att alla avsättningar kommer att leda till utbetalningar efter 2026.

De aktuella avvecklingsplanerna för den tyska kärnkraften innebär att ungefär 56 % av avsättningarna kommer att resultera i kassaflöden efter 2017. För perioden 2013–2017 uppskattas utbetalningarna till ungefär 44 % av avsättningarna.

Avsättningar för framtida utgifter för kärnkraft

Förändringar under 2012, MSEK	Sverige	Tyskland	Totalt
Ingående balans	35 705	15 238	50 943
Periodens avsättningar	44	—	44
Diskonteringseffekter	1 271	705	1 976
Omvärderingar mot anläggningstillgångar	2 012	—	2 012
lanspråktaga avsättningar	-1 178	-1 000	-2 178
Återförda avsättningar	—	-469	-469
Omräkningsdifferenser	—	-599	-599
Utgående balans	37 854¹	13 875²	51 729

1) Varav omkring 30 % (29 %) består av demontering osv. av kärnkraftverk och omkring 70 % (71 %) av hantering av använt radioaktivt bränsle.

2) Varav omkring 68 % (75 %) består av demontering osv. av kärnkraftverk och omkring 32 % (25 %) av hantering av använt radioaktivt bränsle.

Ordlista

Avfallsförbränning Kraftverk för avfallsförbränning producerar värme och/eller el. Eftersom brännbart avfall till största delen består av organiskt (biogent) material betraktas avfallsförbränning huvudsakligen som produktion av bioenergi.

Avreglering En avreglering tar bort juridiska restriktioner för ekonomisk aktivitet för att möjliggöra en friare konkurrens. Inom energibranschen innebär detta ofta att monopolrättigheter tas bort för energibolag och att en konkurrensutsatt elindustri skapas.

Baslast En term som beskriver det konstanta el- eller fjärrvärmebehov som alltid finns, oavsett fluktuationer. Detta konstanta behov täcks av kraftverk som drivs 24 timmar om dygnet, 365 dagar om året (se även topplast).

Biobränsle Biobränslen är bränslen i fast, flytande eller gasform som utvinns från biomassa och används för energiproduktion och som fordonsbränsle. (På engelska används olika ord – "biomass fuel" för bränsle för energiproduktion och "biofuel" för bi drivmedel.)

Bioenergi Energi som produceras med användning av biobränslen.

Biogen Med detta menas något som produceras av levande organismer och termen används för att skilja mellan avfallsfraktioner med biogent innehåll (som livsmedelsrester, papper etc.) och fossilt innehåll (som plast etc.).

Biomassa Med biomassa menas produkter, avfall och restprodukter från jordbruk, skogsbruk och liknande verksamheter, liksom biogena avfallsfraktioner från industrier och hushåll.

Brunkol Brunkol är en mjuk och brun form av kol, med egenskaper som placerar den någonstans mellan stenkol och torv. Brunkol har ett lägre energiinnehåll och andra egenskaper än stenkol som har pressats ihop under en längre tid.

CCS Med CCS (avskiljning och lagring av koldioxid) menas olika tekniker för att avskilja koldioxid från rökgas (i förbränningsanläggningar) och lagra den. Detta innebär att betydligt mindre koldioxid släpps ut i atmosfären. Det finns tre huvudsakliga metoder för att avskilja koldioxid som produceras i stora kraftverk:

CHP (Combined Heat and Power) Kraftvärme. Ett kraftvärmeverk producerar både el och värme.

Effekt Med effekt menas den maximala förmågan hos exempelvis ett kraftverk att producera el eller hos ett eldistributionsnät

att transportera el. Effekten mäts vanligtvis i megawatt (MW). Effekten kan avse inmatad effekt (bränsle eller termisk effekt, MW_{th}) eller levererad effekt (elektrisk effekt, MW_e eller värmeeffekt).

EGM (Executive Group Management) Koncernledningen.

EMAS Eco Management and Audit Scheme. EU-kommissionens regelverk för miljöstyrning och miljörevision.

Energi Det finns flera olika typer av energi, exempelvis lägesenergi, rörelseenergi, termisk energi och elektromagnetisk energi. Energi mäts i joule (J) eller watt-timmar (Wh), vilket betyder effekt (watt) multiplicerat med tid. Ofta används prefix, som kilo (k) för 10^3 (1 000), mega (M) för 10^6 (1 000 000), giga (G) för 10^9 (1 000 000 000) eller tera (T) för 10^{12} (1 000 000 000 000).

EPD Environmental Product Declaration. En ISO-standard för certifierade miljövarudeklarationer (se www.environdec.com).

EU ETS EU:s system för handel med utsläppsrätter där företag köper och säljer tillstånd att släppa ut växthusgaser. EU ETS omfattar elproduktion och stora delar av den tunga industrin och kommer även att gälla flygbolag från och med 2012.

Fjärrvärme Fjärrvärme är en metod att distribuera värmeenergi från en central plats för uppvärmning av ett antal byggnader. För att distribuera värmen får varmvatten cirkulera genom ett rörsystem, vanligtvis under jord.

FN-initiativet Global Compacts tio principer:

Mänskliga rättigheter

Princip 1 – Företag ska stödja och respektera internationellt proklamerade mänskliga rättigheter.

Princip 2 – Företag ska säkerställa att de inte är inblandade i kränkningar av mänskliga rättigheter.

Arbetsrätt

Princip 3 – Företag ska upprätthålla föreningsfrihet och erkänna rätten till kollektiva förhandlingar.

Princip 4 – Företag ska eliminera alla former av tvångsarbete.

Princip 5 – Företag ska avskaffa barnarbete.

Princip 6 – Företag ska avskaffa diskriminering i fråga om rekrytering och arbetsuppgifter.

Miljö

Princip 7 – Företag ska stödja förebyggande åtgärder för att motverka miljöproblem.

Princip 8 – Företag ska ta initiativ för att verka för ett större miljömedvetande.

Princip 9 – Företag ska uppmuntra utvecklandet och spridandet av miljövänlig teknik.

Motarbetande av korruption

Princip 10 – Företag ska arbeta mot alla former av korruption, inklusive utpressning och mutor.

Fossila bränslen Fossila bränslen bildas av växter och mikroorganismer som har omvandlats till kol, olja och naturgas under loppet av miljontals år. Idag är fossila bränslen världens största energikälla och står för ungefär 80% av all energianvändning.

Förnybar energi Energi från naturresurser som är förnybara eller som fylls på naturligt. Exempelvis vind, sol, geotermi, vågor, tidvatten, vattenkraft, biomassa och biogas.

Gas Naturgas är ett fossilt bränsle som huvudsakligen består av metan. Kommersiell utvinning av naturgas sker i oljefält och naturgasfält.

GHG (Greenhouse gases) Växthusgaser är gaser i atmosfären – exempelvis koldioxid, metan och dikväveoxid (N_2O) – som håller kvar värmen och därigenom bidrar till växthuseffekten.

Global Compact FN-initiativet Global Compact ska uppmuntra företag över hela världen att använda hållbara affärsrutiner. Global Compact har tio principer inom områdena mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och antikorrupcion.

GWh En enhet för energi. Förkortning av gigawatt-timme, eller 10^9 (1 000 000 000) watt-timmar.

Havsenergi Energi i vågor, strömmar och tidvattenströmmar används för att producera el. Till exempel kan ytbojar användas för att fånga upp vågenergi.

IAEA (International Atomic Energy Agency). IAEA är FN:s samarbetsorgan för kärnkraft. IAEA arbetar tillsammans med medlemsländerna och andra samarbetspartners över hela världen för att bidra till en säker och fredlig användning av kärnteknik (www.iaea.org).

IEA (International Energy Agency). IEA är en mellanstatlig organisation som fungerar som rådgivare i energipolicyfrågor till de 28 medlemsländerna i deras arbete med att ge medborgarna tillförlitlig och ren energi till ett rimligt pris.

Intressent En intressent är en person, en grupp, en organisation eller ett system som påverkar eller som påverkas av en organisations åtgärder eller som berörs vid incidenter, processer eller ekonomisk utveckling hos företaget.

Ordlista

ISO 14001 En internationell standard för att certifiera miljöledningssystem.

Joule Enhet för arbete eller energi. 1 joule = 1 watt-sekund = $2,7778 \times 10^{-4}$ watt-timmar. Eftersom joule är en liten enhet används ofta gigajoule (GJ), 10^9 joule, vilket motsvarar 278 kWh.

Klimatförändring Ökning av den globala temperaturen som orsakas av en högre koncentration av växthusgaser i atmosfären, vilket förstärker den naturliga växthuseffekten.

Kol Kol (stenkol och brunkol) förbränns för att producera el och fjärrvärme. Kol är en mycket viktig energikälla över hela världen och används för ungefär 67% av den globala elproduktionen.

Koldioxid (CO₂) Koldioxid förekommer naturligt i atmosfären och ingår i fotosyntesen, men bildas även vid förbränning. Den kemiska beteckningen är CO₂. Koldioxid är nödvändigt för livet på jorden. Det är en växthusgas i atmosfären, se GHG.

Koldioxidneutral Ett bränsle kallas koldioxidneutralt om det inte leder till ackumulering av extra koldioxid i atmosfären. Samma term kan även användas om en process.

kWh Enhet för energi. Förkortning av kilowatt-timme, eller 1 000 watt-timmar.

Kärnkraft I kärnreaktorer används uran för att värma vatten som i sin tur producerar el. Kärnkraft används som baskraft i många energisystem.

Laddhybridbil En laddhybridbil är ett hybridfordon med batterier som kan laddas genom anslutning till en extern strömkälla. Den har både en elmotor och en förbränningsmotor.

MW, MW_e, MW_{th} Enhet för effekt (energi per tidsenhet). Se även effekt.

MWh Enhet för energi. Förkortning av gigawatt-timme, eller 10^6 watt-timmar.

NordPool Den nordiska elbörsen.

NO_x Kväveoxider (NO och NO₂) bildas när kväve reagerar med syre under förbränning. Kväveoxider har många skadliga effekter på miljön. De bildar exempelvis marknära ozon som utlöser andningsproblem, och bidrar till försurning och övergödning.

Olja En blandning av olika kolväten som vanligtvis kallas råolja. Råolja kan inte användas direkt, utan raffinerar i ett oljeraffineri till olika produkter. Se även fossila bränslen.

OSART (Operational Safety Review Team). Ett IAEA-program där internationella expertteam genomför djupanalyser av driftsäkerheten i kärnkraftverk.

Oxyfuel-teknik En typ av CCS-teknik. Oxyfuel-tekniken eliminerar kvävet från rökgasen genom att förbränna bränslet i en blandning av syre och återcirkulerade rökgaser. Efter förbränningen renas rökgasen.

Oxyfuel-teknik, där bränslet förbränns i syrgas istället för luft.

Post-combustion, där koldioxid avskiljs från rökgasen.

Pre-combustion, där kol avskiljs från bränslet före förbränning.

Produktion Produktion av el.

SKB (Svensk Kärnbränslehantering AB). SKB hanterar kärnavfall och radioaktivt avfall från svenska kärnkraftverk. SKB ägs delvis av Vattenfall.

Smart nät Ett "smart nät" eller "intelligent nät" levererar el från leverantörer till konsumenter med användning av digital tvåvägsteknik. Detta för att kunna styra utrustning och apparater i konsumenternas hem, vilket sparar energi, minskar kostnaderna och skapar tillförlitlighet och transparens.

SO₂ Svaveldioxid bildas när bränslen med svavelinnehåll, som kol och olja, förbränns. När SO₂ släpps ut i luften försuras vatten och mark.

Stenkol Stenkol är en svart, sedimentär bergart med ett kolinnehåll på 84–91%. Se även fossila bränslen.

Termisk kraft El produceras via en uppvärmningsprocess, exempelvis med en gasturbin eller en ångturbin i ett koleldat kraftverk eller ett kärnkraftverk (jämför med CHP – kraftvärmeverk).

Topplast En kortvarig topp i behovet av el eller fjärrvärme kallas för topplast (se även baslast).

Torv Torv är delvis nedbruten vegetation som bildas i torvmossar, träsk, kärr etc. Enligt IPCC klassas torv varken som biomassa eller fossilbränsle, även om det kan betraktas som långsamt förnybart.

TWh Enhet för energi. Förkortning av gigawatt-timme, eller 10^{12} watt-timmar.

Unbundling (separation). Baserat på EU-direktiv finns nationella lagar som fastställer att transmissions- och nätverksamhet måste separeras (exempelvis genom att placeras i ett eget bolag) från andra verksamheter, framför allt elproduktion och -försäljning. På så sätt separeras den reglerade monopolverksamheten från verksamheter med fri konkurrens.

Uran Ett silvergrått metalliskt grundämne med den högsta atomvikten av alla naturligt förekommande grundämnen. Uran är svagt radioaktivt och förekommer i naturligt tillstånd i låga koncentrationer (några få miljondelar) i lera, berg och vatten. Uran utvinns kommersiellt ur uranhaltiga mineraler som uranit. I kärnkraftverk används anrikat uran, vilket innebär att halten av isotopen U-235 har förhöjts.

Vattenkraft I vattenkraftverk används gravitationskraften hos rinnande vatten för att producera el. I vattenkraftverk med dammar lagras vattnet i magasin för att kunna reglera produktionen. I strömkraftverk placeras turbinen direkt i vattenströmmen. Pumpkraftverk används för att lagra energi som produceras från andra källor.

Verkningsgrad Ett kraftverks verkningsgrad anger hur många procent av ingångsenergin som omvandlas till el och/eller värme.

Vindkraft El produceras i vindkraftverk som ofta byggs i kluster som kallas vindkraftsparker. Elproduktionen beror på vindförhållandena.

Värdekedja En uppsättning av samhörande ekonomiska aktiviteter som tillsammans skapar värde vid produktion av varor och tjänster.

Vattenfall AB (publ)
169 92 Stockholm
Org. nr. 556036-2138

T 08 739 50 00

www.vattenfall.com
www.vattenfall.se